

Министерски съвет

ПРОГРАМА

ЗА

РАЗВИТИЕ НА ОТБРАНИТЕЛНИТЕ
СПОСОБНОСТИ НА ВЪОРЪЖЕНИТЕ СИЛИ НА
РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ
2032

Съдържание

1. Цел и обхват на програмата -----	3
2. Среда на сигурност и нейното влияние върху развитието на отбранителните способности ----	3
2.1. Дългосрочни тенденции в развитието на глобалната среда на сигурност-----	3
2.2. Тенденции в развитието на отбранителните способности до 2032 г. -----	5
3. Основи на отбранителната политика -----	7
3.1. Отбраната на страната като основна държавна дейност -----	7
3.2. Стратегическа цел на отбранителната политика-----	7
3.3. Приоритети на отбранителната политика-----	7
3.4. Роля, мисии и задачи на Въоръжените сили-----	8
3.5. Ниво на политическа амбиция-----	9
3.6. България в НАТО и ЕС, двустранно и регионално сътрудничество -----	10
4. Планиране на отбраната-----	12
5. Желано крайно състояние на отбранителните способности на Въоръжените сили към 2032 г.	13
6. Изграждане и развитие на отбранителните способности на Въоръжените сили -----	14
6.1. Способности, численост и структура на Въоръжените сили-----	14
6.2. Развитие на интегрираното Министерство на отбраната -----	16
6.3. Способности на Съвместното командване на силите-----	17
6.4. Способности на Сухопътните войски-----	18
6.5. Способности на Военновъздушните сили -----	19
6.6. Способности на Военноморските сили -----	19
6.7. Способности на Съвместното командване на специалните операции -----	20
6.8. Способности на военното разузнаване -----	20
6.9. Способности за комуникационно-информационна поддръжка и киберотбрана-----	21
6.10. Способности за логистична поддръжка-----	23
6.11. Военномедицинско осигуряване -----	24
6.12. Военнополицейско осигуряване-----	24
6.13. Военно-географско осигуряване-----	25
6.14. Резерв -----	26
6.15. Командна структура и система за командване и управление-----	27
6.15.1. Нива на ръководство, командване и управление -----	27
6.15.2. Развитие на командната структура -----	28
6.16. Подготовка -----	29
6.17. Политика по въоръженията - отбранителна аквизиция -----	29
6.18. Инфраструктура-----	31
6.19. Търговски дружества -----	32
7. Хората в отбраната -----	32
7.1. Подбор, набиране и развитие на кадрите -----	33
7.1.1. Подбор и набиране -----	34
7.1.2. Модел за кариерно развитие-----	34
7.2. Военно образование -----	35
7.3. Социална политика -----	36
8. Ресурсно осигуряване-----	36
8.1. Разходи за отбрана -----	36
8.2. Източници за финансиране -----	38
9. Насоки за работа с поглед към хоризонта -----	39

1. Цел и обхват на програмата

Програмата за развитие на отбранителните способности на Въоръжените сили на Република България 2032 (Програма 2032) е разработена в съответствие с чл. 16, т. 6 и чл. 22 (2) т. 5 от Закона за отбраната и Въоръжените сили на Република България. Тя осигурява приемственост и надгражда започналия с приетата от Народното събрание през 2015 г. „Програма за развитие на отбранителните способности на Въоръжените сили на Република България 2020“ процес на стратегическо преосмисляне на отбранителната политика и изграждане на адекватни на предизвикателствата на стратегическата среда отбранителни способности.

Целта на настоящата Програма е да определи стратегическата рамка и основните параметри на отбранителната политика, като осигури изграждането и поддържането на адекватни на рисковете и заплахите отбранителни способности на Въоръжените сили до 2032 г., а в някои направления и отвъд този хоризонт.

Този стратегически документ на отбраната определя минимално необходимите отбранителни способности на Въоръжените сили за изпълнение на приетото ниво на политическа амбиция за тяхното използване. Той задава параметрите за развитие и основните насоки за изграждане на отбранителните способности на Въоръжените сили до 2032 г., чрез ангажиране на политическите, икономическите, технологичните, информационните, военните и гражданските ресурси на страната. Отчетени са и протичащите процеси на стратегическо преосмисляне в НАТО и ЕС.

Програма 2032 ще послужи за основа при разработването на „План за развитие на Въоръжените сили на Република България до 2026 г.“, последващ План за развитие на Въоръжените сили за периода от 2027 до 2032 г. и за дългосрочен „Инвестиционен план-програма до 2032 г.“.

2. Среда на сигурност и нейното влияние върху развитието на отбранителните способности

2.1. Дългосрочни тенденции в развитието на глобалната среда на сигурност

Стратегическата среда на сигурност в дългосрочен план ще се характеризира основно с нарастваща динамика, ускоряване и усложняване на дестабилизиращите процеси и все по-трудно идентифициране на произхода и обхвата на заплахите и рисковете. Глобализацията ще продължи да бъде основният фактор на влияние върху геополитическите тенденции.

На геополитическо ниво, в глобален план се откроява тенденция за дългосрочно изостряне на политическото противопоставяне между демократичните принципи и ценности на държавите от евроатлантическата общност от една страна, и тези на авторитарните, тоталитарните и религиозни режими, от друга. Програмите за превъоръжаване на въоръжените сили на държавите в глобален план, с най-новите и върхови постижения в областта на науката и технологиите, са показател за запазване ролята на военния инструмент като гарант за сигурността и отбраната.

Вероятността от възникване на световен конвенционален дълготраен конфликт между основните военно-политически сили през следващите 10-12 години ще се запази малка. За сметка на това, нестабилността и конфликтният потенциал ще се локализируют в отделни региони, в които националните интереси и сфери на влияние се противопоставят и преплитат, като институционалният капацитет на държавите за справяне с предизвикателствата е крехък и неефективен.

Все повече се размиват границите между външна и вътрешна сигурност. Все по-интензивно става комбинираното използване на класически и хибридни средства за постигане на набелязаните цели, като тези фактори ще направят източниците на заплахи трудни за идентифициране, и респективно ще затруднят превенцията и справянето с тях.

Хибридните заплахи ще оказват все по-негативно въздействие върху националната и съюзната сигурност, като в този контекст ще се размива границата между състоянието на класически познатите война и мир. Само военният инструмент е недостатъчен за справяне с хибридните заплахи. Страните от евроатлантическата общност в дългосрочен план ще бъдат постоянни мишени на външни хибридни въздействия.

Киберпространството все повече ще се използва като поле за противопоставяне и за налагане на политически и икономически интереси. То трайно се наложи като нова област за провеждане на операции.

Ще се запази тенденцията към нарастване на опасността от разпространяване на оръжия за масово унищожаване. Международната система за контрол на въоръженията и за възпиране на надпреварата във въоръжаването бележи тенденция на дезинтеграция. Съществуващата архитектура за контрол на въоръженията е в период на криза. Краткосрочните перспективи за ревитализиране на режима за контрол на конвенционалните въоръжения в настоящата му форма са песимистични, а развитията в сферата на ядреното разоръжаване предизвикват тревога за стратегическата стабилност.

Способите на действие на международния тероризъм, взаимодействието му с трансграничната престъпност, в комбинация с нарастващата мобилност на хора, стоки и информация, ще затрудняват възможностите на държавите за превантивно противодействие на тази заплаха. Тероризмът ще продължи да бъде основна заплаха с повишена вероятност и риск за националната ни сигурност.

Икономическите проблеми, социалното неравенство, въоръжените конфликти, демографският натиск, изчерпването на жизненоважни ресурси като питейна вода и обработваема земя, както и все по-честите и разрушителни природни бедствия, породени от климатичните промени, могат да доведат до увеличена миграция. Ще се запази като постоянен рискът от проникване чрез миграционните потоци на лица, свързани с тероризъм.

Съревнованието за достъп до енергийни ресурси и усвояването им е потенциален източник на конфликти. Нарастващата зависимост от доставките им ще направи световните икономики все по-уязвими на потенциални кибер- или физически атаки към енергопреносната инфраструктура.

Пандемията от COVID-19 показва глобалната уязвимост от разпространението на инфекциозни заболявания и потенциалът им за бързо прерастване в епидемии и пандемии, със сериозни и дългосрочни отражения върху държавите, обществата и икономиките. Нарастващата свързаност на икономиките и пазарите, както и интензивното движение на хора и стоки, ще продължи да създава благоприятни условия за пренос на опасни инфекциозни болести и ще генерира постоянен епидемиологичен риск за страната ни.

Демографската криза ще задълбочи проблемите по окомплектоването на Въоръжените сили с необходимия брой качествени млади кадри, ще продължи да натоварва все по-повече националните бюджети и ще бъде допълнително препятствие пред увеличаването на разходите за отбрана и модернизиранието на въоръжените сили на държавите от НАТО и ЕС.

В Западните Балкани ще продължат процесите на икономическо обвързване с ЕС, но като цяло не се очаква пълна евроатлантическа интеграция на всички страни към 2032 г. Това се дължи главно на неуспешни и недостатъчни реформи до момента, дефицит на политическа воля, както и на несподелянето на практика на евроатлантическите ценности.

Руската федерация ще продължи действията си за забавяне на евроатлантическа интеграция на държавите от Западните Балкани, като за целта ще използва хибридни инструменти за въздействие, основани на радикална националистическа и посткомунистическа идеология и отричане на евроатлантическите ценности.

Черноморският регион ще запази конфликтния си потенциал, като не се очаква уреждане на замразените конфликти. Малко вероятно е намирането на трайно решение на украинската криза за срока на действие на тази Програма. Руската федерация ще се стреми трайно да поддържа променения след 2014 г. в нейна полза военностратегически баланс в Черно море.

В някои страни от Централна и Източна Европа се наблюдават негативни настроения и оценки към ЕС и НАТО, дължащи се на увеличаването на политическото присъствие на националистически партии, за които обществена подкрепа беше получена най-вече в резултат на мигрантския натиск. Руската федерация и Китай ще се стремят да си осигурят трайно присъствие в региона.

Все повече нараства икономическият и военен потенциал на Китай, което благоприятства увеличаването на влиянието на Пекин в глобален план. Това развитие открива както възможности, така и предизвикателства пред НАТО.

Регионът на Близкия изток и Северна Африка ще продължи да се характеризира със значителна нестабилност, в резултат на множеството неразрешени до момента комплексни проблеми. Кризисната ситуация в Афганистан в средносрочен план ще продължи да генерира несигурност, както в регионален, така и в световен мащаб. Войната в Сирия е проекция на глобални и регионални противопоставяния, които също генерират траен конфликтен потенциал.

НАТО и ЕС ще продължат да бъдат основа на архитектурата на сигурност както по отношение на европейските държави, така и в глобален мащаб. НАТО остава най-мощният отбранителен съюз в света и стълб на колективната отбрана.

Необходимостта от вземането на бързи и своевременни решения в НАТО и ЕС за справяне с нововъзникващи кризи налага да се търсят и въвеждат нови и по-ефективни процедури и правила за работа както на съюзно, така и на национално ниво.

2.2. Тенденции в развитието на отбранителните способности до 2032 г.

Поради трайното влошаване на средата на сигурност, НАТО промени фокуса в развитието на способностите, пренасочвайки усилията към операции за колективна отбрана. Силите, които ще ги провеждат, включително и националните сили за отбрана, е необходимо и в бъдеще да поддържат висока степен на готовност, както основно за действие на територията на страната, така и извън нея.

Силите за национална отбрана и поддръжката като страна домакин на съюзниците от Източния фланг на Алианса се разглеждат като пряк принос в рамките на колективната отбрана на НАТО. Поддръжката като страна домакин ще е ключова за осигуряването на операциите на НАТО по колективната отбрана на територията на Република България.

Конфликтите ще се водят във всички области на операциите – по суша, вода, въздух, в космоса и в киберпространството. Това поставя по-високи изисквания към способностите на Въоръжените сили, които ще взаимодействат със силите на съюзниците от Алианса и в комбинация с другите национални участници, имащи отговорности по сигурността.

Следва да се отчита, че в условията на нарастващи хибридни заплахи информационното пространство фактически се утвърждава като още една специфична област за провеждане на операции. Това налага развитието на необходимите способности за

противодействие на предизвикателствата в тази област, в тясно взаимодействие с останалите структури от системата за защита на националната сигурност.

Налице са и нововъзникващи разрушителни технологии, които са широко достъпни и са в състояние да променят военния баланс в световен мащаб и да решат изхода от военните конфликти. Тези технологии могат да представляват както заплаха за военното превъзходство на НАТО, така и възможност да бъдат използвани в интерес на засилването на колективната отбрана на Алианса.

Нововъзникващите технологии ще доведат до развитието и използването на нови способности, което създава риск от появата на значителна технологична разлика между въоръжените сили на съюзниците и негативно отражение върху оперативната съвместимост и способност за съвместно провеждане на операции. Това определя важността на превъоръжаването/модернизацията на Въоръжените сили през следващите години.

Защитата на силите във всички области на операциите и най-вече информационната сигурност е приоритет. Киберпространството има висока достъпност и в него се откриват повече възможности за уязвимост, които ще бъдат използвани. Кибератаките ще продължат да бъдат интегрална част от хибридните действия, включително при операции на Въоръжените сили. Киберзащитата ще бъде решаваща за успеха на всяка операция. Силите трябва да могат да противодействат на злонамерени действия и атаки в киберпространството, също така трябва да бъдат подготвени за действия в оперативна среда, в която няма да могат да използват напълно този домейн.

Нараства необходимостта от защита от средствата за електронна война. Съвременните операции са свързани с непрекъснатото използване на електромагнитния спектър. Въоръжените сили ще действат във все по-сложна електромагнитна обстановка и в условията на непрекъсната борба за постигане на радиоелектронно превъзходство над опонента. Ето защо ще нараства значението на комбинираното използване на активни кинетични и електромагнитни въздействия, организационни мероприятия и технически способности за защита.

Напредъкът в дигиталната сфера, системите за обработване на данни, изкуствения интелект, автономните системи, роботиката, базираните в космоса платформи, високоточните системи, хиперзвуковите оръжия, новите ракетни технологии, енергийни оръжия, лазерните технологии, биотехнологиите, несмъртоносното въздействие и други ще продължат да променят начините за използване на военна сила и характера на конфликтите. Това налага поставяне на фокус върху придобиването на скъпо струващи, високотехнологични способности на Въоръжените сили, като все повече ще се разчита на съвместни многонационални проекти в рамките на НАТО и ЕС, включително и използване на потенциала на агенциите на двата съюза.

Ще се запази тенденцията за поддържане на достатъчна гъвкавост и децентрализираност на решенията в рамките на системата за командване и управление. Ще се разчита на системи за обработване и разпространение на информация, базирани на изкуствен интелект.

Хората в отбраната ще останат основният елемент на системата, като необходимостта от придобиване на нови, адекватни за средата професионални и лидерски качества ще са от решаващо значение за постигане на успех.

3. Основи на отбранителната политика

3.1. Отбраната на страната като основна държавна дейност

Системата за отбрана е ключова част от Системата за защита на националната сигурност. Отбраната е основна държавна дейност, чрез която се гарантира националната сигурност, суверенитета, териториалната цялост и независимостта на държавата. Тя осигурява създаване, поддържане и използване на необходимите ресурси на страната за формиране и поддържане на стабилна среда на сигурност. Отбраната се планира, подготвя и осъществява в рамките на изискванията на Конституцията и законите на Република България, колективната отбрана на НАТО и Общата политика за сигурност и отбрана на ЕС, с ефективно използване на националните отбранителни способности, включващи военни, невоенни и гражданско-военни способности на страната.

Отбраната на страната е комплексна и междуетаповна дейност, включваща военен и невоенен компонент. Основният принос е на Министерството на отбраната, но за нейното осъществяване допринасят и други институции в различните състояния – в мирно време и кризи, включително и военно положение и война.

Освен Народното събрание, президентът на републиката, Министерският съвет и министърът на отбраната, за осъществяването на отбраната на страната допринасят и други държавни органи, органи на местното самоуправление и администрация, както и юридически лица с възложени военновременни задачи по отбраната на държавата. Законови задължения в тази сфера, в рамките на своята компетентност, имат също министърът на вътрешните работи, министърът на транспорта, информационните технологии и съобщенията, министърът на външните работи, председателят на Държавна агенция "Електронно управление", председателят на Държавна агенция "Национална сигурност", председателят на Държавна агенция "Разузнаване", началникът на Националната служба за охрана, Българската народна банка, областните управители и кметовете на общините, които се подпомагат от областни и общински съвети по сигурност, юридическите лица с възложени военновременни задачи по отбраната на страната, други юридически лица, Българският Червен кръст и др. Ролите и задачите на всички тези институции запазват своята актуалност, като нараства значението на междуетаповната координация в рамките на всеобхватния подход към сигурността.

3.2. Стратегическа цел на отбранителната политика

Стратегическата цел на отбранителната политика е защитата на териториалната цялост и отстояване на националните интереси чрез изграждане, поддържане и използване на адекватни на средата на сигурност отбранителни способности и изграждане на оперативно съвместими модерни Въоръжени сили с единна система за командване и управление в мирно време и при кризи.

Постигането ѝ се основава на:

- Провеждането на реалистична, целенасочена, дългосрочна, приемствена и последователна национална отбранителна политика за изграждане, поддържане и развитие на адекватни на средата на сигурност отбранителни способности на Въоръжените сили;
- Активното участие на страната в процесите на планиране, развитие и използване на отбранителните способности на НАТО и ЕС.

3.3. Приоритети на отбранителната политика

Приоритетите на отбранителната политика се дефинират на основата на конституционните задължения на Въоръжените сили (чл. 9 от Конституцията на Република

България) и са насочени към постигането на стратегическата ѝ цел. Те се основават на защита независимостта, суверенитета и териториалната цялост Република България в рамките на колективната отбрана на НАТО и Общата политика за сигурност и отбрана (ОПСО) на ЕС и на конкретни, планомерни и ресурсно осигурени мерки за тяхното практическо реализиране.

НАТО остава крайъгълен камък и гарант за сигурността в дългосрочна перспектива. Развитието на Общата политика за сигурност и отбрана на ЕС не поставя под съмнение първостепенната роля на НАТО за гарантиране на сигурността и колективната отбрана. То я допълва и засилва като подпомага изграждането на по-силни и боеспособни въоръжени сили на европейските съюзници в Алианса, включително и на Република България.

Приоритетите на отбранителната политика следва да се развият в следните области:

- развитие на отбранителните способности на Въоръжените сили;
- развитие на невоенния компонент на системата за отбрана и осигуряването на граждански ресурси за отбрана;
- адекватна подготовка, съобразена с наличните способности и рисковете и заплахите пред сигурността;
- продължаване и задълбочаване на ролята на Република България като последователен член на НАТО и ЕС;
- развитие на способностите в рамките на колективните способности на НАТО, включително за поддръжка на съюзни сили и средства като страна-домакин;
- ефективно двустранно и регионално военно сътрудничество, включително развитие на стратегическия диалог и партньорство със САЩ;
- ангажираност към хората в отбраната, които са най-важният компонент на отбранителните способности;
- развитие на Министерството на отбраната като ефективна интегрирана институция;
- целенасочена стратегическа комуникация за поддържане на максимална обществена подкрепа.

3.4. Роля, мисии и задачи на Въоръжените сили

Ролята на Въоръжените сили е да гарантират суверенитета, сигурността и независимостта на страната, да защитават нейната териториална цялост, да участват в колективната отбрана на НАТО и в Общата политика за сигурност и отбрана на ЕС.

Стратегическият преглед на отбраната потвърди валидността в дългосрочен план на трите основни мисии на Въоръжените сили:

- Мисия „Отбрана“

По тази мисия Въоръжените сили гарантират националния суверенитет и независимост и в условията на колективна отбрана защитават териториалната цялост на страната и на страните-членки на НАТО за установяване на стабилна среда на сигурност.

- Мисия „Подкрепа на международния мир и сигурност“

В рамките на тази мисия Въоръжените сили участват в мисии и операции на НАТО и ЕС в отговор на кризи, в мисии на ООН, ОССЕ и други коалиционни формати, за предотвратяване на конфликти, борба с тероризма, укрепване и разширяване на доверието, сигурността и сътрудничеството в областта на отбраната.

- Мисия „Принос към националната сигурност в мирно време“

Въоръжените сили поддържат способности за превенция, ранно предупреждение и неутрализиране на потенциални рискове и заплахи за националната сигурност; оказване на хуманитарна помощ и спасителни действия на национална територия и в морските пространства на страната и извън нея; неутрализират невзривени бойни припаси; оказват помощ, при необходимост, за овладяване на миграционни кризи и охрана на границата, противодействие на тероризма, защита на стратегически обекти, за провеждане на спасителни, евакуационни и неотложни аварийно-възстановителни работи за овладяване и/или преодоляване на последствия при бедствия, терористични атаки, опасно разпространение на инфекциозни заболявания и други рискове за сигурността на българските граждани и националните ценности, както и при справянето с епидемии от различни заболявания, участват в подготовката на населението и инфраструктурата за отбрана и действия при кризи от невоенен и военен характер.

3.5. Ниво на политическа амбиция

Националното ниво на амбиция за използване на Въоръжените сили по трите мисии е:

- По мисия „Отбрана“

Въоръжените сили гарантират суверенитета и независимостта на страната в национален формат и защитават нейната териториална цялост в системата за колективна отбрана на НАТО.

Националните органи и институции изпълняват задълженията като страна домакин. При изпълнение на съюзни задължения и действия на територията на други страни-членки на НАТО, Въоръжените сили участват със сухопътни, военновъздушни, военноморски формирования, формирования за специални операции и логистични способности от комплекта, предварително определен и договорен в рамките на процеса на отбранително планиране на НАТО. В този комплект основна способност е механизизирана бригада от Сухопътните войски (СВ) и формирования от другите видове въоръжени сили, силите за специални операции и родовете войски.

- По мисия „Подкрепа на международния мир и сигурност“

В количествени параметри този принос се изразява в участие в мисии и операции с ротация на един усилен батальон (*батальонна бойна група*) или повече на брой малки формирования от видовете въоръжени сили и Силите за специални операции (*до 1000 души*). Военноморските сили (ВМС) участват, в рамките на ресурсния еквивалент на един патрулен кораб, за период до шест месеца, в рамките на една година. Военновъздушните сили (ВВС) участват с транспортна авиация, без ротация, за период до шест месеца, в рамките на една година. Съвместеното командване на специалните операции (СКСО) участва с щабен състав и тактическа група за специални операции. За участие в мисиите и операциите се осигурява национален поддържащ елемент.

- По мисия „Принос към националната сигурност в мирно време“

Въоръжените сили предоставят подготвени формирования, в рамките на съществуващите способности за поддържане на сигурността и овладяване и/или преодоляване на последствия от бедствия, както и при справянето с епидемии от различни заболявания.

Нивото на политическата амбиция по всяка мисия се основава на конкретни съюзнически отговорности и ангажименти, изпълнението на други национални задачи, свързани със сигурността на страната и осигуряването на разходи за отбрана, съгласно решенията от срещата на високо равнище на НАТО в Уелс (2014 г.) и Националния план за

повишаване на разходите за отбрана на 2% от брутния вътрешен продукт на Република България до 2024 г.

3.6. България в НАТО и ЕС, двустранно и регионално сътрудничество

- Принос на България към колективната отбрана на НАТО

Приносът на Република България към изграждане на надежден възпиращ потенциал и ефективни отбранителни способности на НАТО до 2032 г. е в три основни направления: изпълнение на съюзническия ангажимент за повишаване на разходите за отбрана на 2% от БВП; развитие и инвестиране в модерни отбранителни способности и постигане на договорените Цели за способности за България в рамките на процеса на отбранителното планиране на НАТО и принос към текущи операции, мисии и други дейности и ангажименти на Алианса, както и към попълване с личен състав на Командната структура на НАТО.

В съответствие с одобрения от Министерския съвет „Национален план за повишаване на разходите за отбрана до 2% от БВП на Република България до 2024 г.“, поетият ангажимент ще бъде достигнат с плавно увеличение на показателите. Постигането на политическото ниво на амбиция изисква запазване на разходите за отбрана на ниво не по-ниско от 2% от БВП след 2024 г., до и след края на програмния период.

При осъществяването на националните проекти за придобиване на въоръжение и техника, стремежът ще бъде насочен към синхронизиране на националните приоритети с тези, определени за страната в рамките на Процеса на отбранителното планиране на НАТО.

Участието на Република България в текущите операции и мисии на НАТО ще продължи да бъде значителна част от приноса на страната към Алианса. По отношение на други важни дейности, ангажименти и инициативи на Алианса, националният принос ще се фокусира приоритетно върху мерките за повишаване на сигурността, адаптираното предно присъствие на НАТО в Черно море и върху участието с боеспособни формирования в инициативите на НАТО. Попълването на националните квоти в Командната структура на НАТО ще продължи да бъде приоритетно в политиката по управление на човешките ресурси в отбраната.

- Принос към Общата политика за сигурност и отбрана на ЕС

България участва активно в процеса по разработване и прилагане на документа, наречен Стратегически компас, чрез който целите на Глобалната стратегия на ЕС ще се трансформират в конкретни насоки за действие в сферата на отбраната и сигурността.

Страната ни ще изпълнява политически обвързващите ангажименти по Постоянното структурирано сътрудничество на ЕС в областта на сигурността и отбраната и ще допринася за засилване на европейския подход на развитие на отбранителните способности чрез сътрудничество и при отчитане на процесите в НАТО.

Наред с това, България ще продължи активното си участие в проекти по Постоянното структурирано сътрудничество. До края на 2024 г. се предвижда да бъдат постигнати пълни оперативни способности по проекта Deployable Modular Underwater Intervention Capability Package (DIVERPACK), където България е водеща страна. Ще продължим да работим активно и по всички направления на проектите за подобряване на военната мобилност в Европа и изграждането на мрежа от логистични центрове за поддръжка на операции.

Страната ни ще участва ефективно в разработването на иновативни отбранителни способности чрез инициране и включване в проекти по Европейския фонд за отбрана, чиято основна цел е укрепването на Европейската отбранителна технологична и индустриална база. Ще засилим и сътрудничеството си с Европейската агенция по отбрана.

Ще се задълбочи интегрирането на резултатите от Координираният годишен преглед

на отбраната и приносят ни към Постоянното структурирано сътрудничество на ЕС в процеса на национално отбранително планиране.

България ще продължи участието си с подготвени военни формирования в бойните групи на ЕС и операциите и мисиите по ОПСО, които са основен практически израз на приноса ни към международния мир и сигурност.

Страната ни ще подкрепя усилията за изграждане на отбранителния капацитет на ключови партньори на ЕС с основен фокус върху Западните Балкани, Източното съседство и регионите на юг от нейната територия. По този начин България ще даде своя принос за постигането на целите и изпълнението на задачите на Европейския инструмент за мир.

- Двустранно и регионално сътрудничество в отбраната

Чрез развитието на адекватно двустранно военно сътрудничество Министерството на отбраната ще работи за утвърждаване авторитета на страната ни и за подпомагане реализацията на проекти и инициативи от споделен интерес с ключови съюзници, подпомагащи развитието на приоритетно необходимите способности. В основата на усилията, насочени към задълбочаване на двустранното сътрудничество, приоритет ще продължи да бъде подобряването на оперативната съвместимост и премахването на зависимостта на отбранителните ни способности от страни, извън НАТО и ЕС. Целта е необратимо скъсване на зависимостта от руския военнопromишлен комплекс за ремонти и поддръжка на старата съветска техника.

Основен акцент в двустранното сътрудничество в областта на сигурността и отбраната ще бъде поставен върху Стратегическото партньорство със САЩ и практическата реализация на дейностите от Пътната карта за сътрудничество в отбраната между България и САЩ 2020-2030 г. Целта е финансирането, предоставяно на България по линия на различни програми на САЩ, да бъде насочено в подкрепа на българските усилия за развитие на модерни отбранителни способности и повишаване на готовността на Въоръжените сили, оперативната им съвместимост и квалификацията на военнослужещите. С приоритет ще се ползва изпълнението на съвместни проекти, допринасящи за задълбочаването на военноморското сътрудничество в Черноморския регион; модернизацията на Въоръжените сили; съвместните подготовки и учения; отбранителната инфраструктура; киберотбраната; военното образование и индивидуалното обучение. Изпълнението на основните приоритети и насоки за работа в Пътната карта ще подпомогне съществено изпълнението на приетите от страната ни Цели за способности на НАТО. Освен това ще повиши ефективността, ефикасността и отчетността на процесите по изграждане и развитие на модерни отбранителни способности.

Важно направление, в което ще продължи развитието на двустранното сътрудничество със САЩ, е изпълнението на съвместните дейности по линия на Споразумението между двете правителства за сътрудничество в областта на отбраната и повишаване ефективността на Съвместните съоръжения. Ще се запази същественото значение на Съвместните съоръжения за поддържането и развитието на способностите на Въоръжените сили и за реализирането на конкретни проекти в областта на инфраструктурата. В резултат от изпълнението на Споразумението правителството на САЩ ще продължи да осигурява значителни ресурси, необходими за провеждане на подготовки и учения за българските формирования. С потенциал за надграждане на изпълняваните съвместни дейности, в рамките на Споразумението се разглеждат възможностите за разширено американско присъствие с ротация на войските и усилен съвместни учения и тренировки.

Задълбочаването на добросъседските отношения, при стриктно отчитане на

националните ни интереси, ще бъде сред основните приоритети на политиката за сътрудничество в областта на отбраната.

В рамките на водещия регионален формат - *Процеса на срещи на министрите на отбраната от Югоизточна Европа*, ще бъдат предприети стъпки за установяване на регионално сътрудничество в областта на отбраната в Югоизточна Европа, базирано на изпълнението на конкретни съвместни проекти с видими резултати и принос към Многонационалните мирни сили за Югоизточна Европа и тяхното физическо измерение – бригада „Югоизточна Европа“. Приносът на Република България в тази инициатива ще бъде във фокуса на вниманието в периода 2021 – 2023 г., когато страната ни ще поеме ротационното председателство на Процеса. Ще бъде продължена политиката на отворени врати и гъвкаво участие на страните, с цел повишаване на отбранителните способности и оперативната съвместимост в региона.

4. Планиране на отбраната

Планирането на отбраната ще се извършва с цел определяне, изграждане и развитие на необходимите отбранителни способности и осигуряване на необходимите за тях човешки, финансови, материални и други ресурси и услуги. Предвид характеристиките на средата на сигурност, планирането на отбраната се базира на способности с отчитане на заплахите и при съобразяване с разполагаемите и планирани ресурси. Планирането и реализирането на проекти за изграждане, развитие и поддръжка на национални отбранителни способности ще се извършва интегрирано с процесите на отбранителното планиране в НАТО и развитието на военните способности на ЕС, с използване на възможностите за постигане на максимален ефект при оптимален разход на ресурси и с разработване на ориентиран към резултатите програмен бюджет.

Дефинираните минимални военни изисквания гарантират успешното изпълнение на задачите по всяка мисия на Въоръжените сили. Тези изисквания са формулирани на базата на планиращи сценарии, които обхващат областите на използване на Въоръжените сили като основен и поддържащ военен инструмент за гарантиране суверенитета в национален формат и защитата на териториалната цялост на страната в съюзен формат.

Минималните военни изисквания към Въоръжените сили налагат ускоряване на превъоръжаването/модернизацията за постигане на оперативна съвместимост и повишаване на ефикасността на разходваните ресурси за отбрана.

Настоящата Програма за първи път се разработва в толкова дългосрочен период. Това се дължи на факта, че формулираните 188 минимални военни способности в пълния им списък не е реалистично да бъдат постигнати в краткосрочен план, тъй като за изпълнението им са необходими огромни финансови средства от над 36 милиарда лева, което е невъзможно да бъде осигурено от държавния бюджет в краткосрочен период. За да бъде осигурена възможността за реалистично финансиране от държавния бюджет, разчетите по Програма 2032 са направени само по списък от 38 приоритетни минимално необходими военни способности.

Зададената прогнозна финансова рамка за периода до 2032 г., основаваща се на ангажимента разходите за отбрана да нараснат на 2% от БВП, обаче, осигурява попълването само на 25% от финансовия ресурс за 188 минимално необходими военни способности, т.е. за 38 от тях. Това налага тяхното приоритизиране до ключово важните за изпълнение на задачите по трите мисии, както и свързаното с това нарастване на числеността на Въоръжените сили.

Дългосрочният период на планиране (до 2032 г.) налага отбранителните способности

да се придобиват на два етапа – от 2021 г. до 2026 г., и от 2027 г. до 2032 г., като за всеки етап се разработят съответните планове за развитие на Въоръжените сили.

5. Желано крайно състояние на отбранителните способности на Въоръжените сили към 2032 г.

Българските въоръжени сили да бъдат модерни, оперативно съвместими, с единна система за командване и управление в мирно време и при кризи, и да разполагат с основните приоритетни отбранителни способности, адекватни на рисковете и заплахите.

Това ще се постигне чрез:

- придобиване и усвояване на нови бронирани машини за Сухопътните войски, многоцелеви бойни самолети за Военновъздушните сили, модулни патрулни кораби за Военноморските сили, нови бронирани машини за силите за специални операции, както и чрез придобиване на нови три-координатни радары, дистанционно управляеми системи и дроне, както и средства за защита от такива, и модернизация на наличните системи въоръжение и техника в основните бойни формирования и формирования за бойна и логистична поддръжка на Сухопътните войски, Военновъздушните сили, Военноморските сили и формированията и структурите на пряко подчинение на министъра на отбраната и на началника на отбраната;

- повишаване на бойните способности на Въоръжените сили, на способностите за бойно осигуряване и поддръжка и на способностите за поддръжка като страна домакин. Специално внимание ще се обърне на изграждането на способности за ситуационна осведоменост, електронна война и високоточни системи за поразяване.

- целенасочени и системни усилия за изпълняване на приетите от Република България Цели за способности за НАТО с основен приоритет изграждането на способностите на тежка механизирана бригада от Сухопътните войски;

- активно участие в инициативи на Алианса за укрепване на възпиращия и отбранителния потенциал, включително и в мерките по адаптираното предно присъствие в Черно море;

- участие в Координирания годишен преглед на отбраната в ЕС и използване на възможностите за съвместно разработване и придобиване на отбранителни способности, давани от Постоянното структурно сътрудничество и Европейския фонд за отбрана;

- практическа реализация на мероприятията от Стратегическото партньорство със САЩ в отбраната и максимално използване на всички възможности, които предоставя Десетгодишната пътна карта за отбранително сътрудничество до 2030 г., с фокус върху изграждането на отбранителни способности;

- преодоляване на проблема с големия брой вакантни длъжности във военните формирования чрез прилагане на пакет от комплексни информационни, финансови и социални мерки за повишаване на интереса към военната професия и мотивиране и задържане на служба на военнослужещите. Ако законодателните мерки за въвеждане на срочна доброволна военна служба в рамките на настоящата програма не постигнат желаните ефект, ще се търсят алтернативни подходи.

- повишаване на оперативната ефективност на формированията чрез въвеждане на нови, модерни и адекватни на изискванията към способностите образователни и квалификационни програми, програми за подготовка, стандарти за оценка, симулационни

системи, модерно оборудване, екипировка, доктрини, тактики, техники и процедури;

- задълбочаване на количеството и сложността на съвместните подготовки на формирования от Въоръжените сили със страните-членки на НАТО, особено със САЩ и с тези на съседните съюзни държави, с цел повишаване на оперативната съвместимост;

- изграждане и поддържане на адекватна обща и специализирана отбранителна инфраструктура и освобождаване от инфраструктурата с отпаднала необходимост, съгласно разработената визия;

- прилагане на съвременни, високотехнологични, базирани на изкуствен интелект системи за добиване, обработка, анализ и разпространение на информация, в т.ч. и на опозната картина на оперативното пространство във всички домейни, както и на съответните административни процедури, насочени към съкращаване на времето за реакция;

- изграждане на адекватни способности за осигуряване на Въоръжените сили и отбраната на страната с необходимите граждански ресурси;

- модерен, ефективен и ефикасен отбранителен мениджмънт и администриране на процесите в рамките на интегрирано Министерство на отбраната.

По този начин към 2032 г. системата за отбрана ще функционира максимално ефективно и ефикасно в рамките на системата за колективна отбрана на НАТО и в изграждащата се европейска отбрана. Тя трябва да функционира и като интегрална част от Системата за защита на националната сигурност, в условията на добре развити механизми за бързо и ефективно междуинституционално взаимодействие, при изградена оперативна съвместимост и възможности за споделяне на способности с други ведомства.

До края на периода на планиране следва да може да бъде преодолян дефицитът от способности в основните бойни формирования на видовете въоръжени сили и тези за бойно осигуряване и поддръжка. Приоритет на усилията се поставя върху декларираните формирования за НАТО и ЕС и изпълнението на приоритетните за страната ни Цели за способности на Алианса.

Системните усилия за набиране и задържане на мотивиран и подготвен личен състав, основани на адекватно на пазара на труда заплащане и нов кариерен модел, ще доведат до трайното преодоляване на съществуващия в момента остър проблем с вакантните длъжности за военнослужещи.

Благодарение на технологичното превъоръжаване, основните бойни и поддържащи платформи на Въоръжените сили ще са налични в необходимия минимум, като паралелно с придобиването на новата техника, ще бъде снемана от въоръжение остарялата.

Към 2032 г. системата за отбрана ще бъде все по-тясно интегрирана в колективната система за отбрана. България ще участва активно в многонационални формирования на НАТО и ЕС на територията на съюзни държави. Същевременно на наша територия също ще се изграждат такива формирования. Това ще придава добавена стойност както към националната отбрана, така и към колективната отбрана на Алианса.

6. Изграждане и развитие на отбранителните способности на Въоръжените сили

6.1. Способности, численост и структура на Въоръжените сили

Основа на отбранителните способности на Република България са Въоръжените сили. Развитието на отбранителните способности е обвързвано с възможностите за изпълнение на задачите по мисии „Отбрана“ и „Подкрепа на международния мир и сигурност“. „Приносът към националната сигурност в мирно време“ ще продължи да се осъществява с използване на

вече изградените по другите две мисии способности.

Ще се развиват способности за адекватен отговор на рисковете и заплахите от използването на нововъзникващи технологии с възможно негативно влияние върху отбраната и сигурността на страната. Акцентът ще е върху способностите за киберотбрана и изграждането на устойчивост на системата за командване и управление и системите за добиване, анализ и разпространение на информация.

За изпълнение на възложените мисии и задачи Въоръжените сили ще поддържат обща численост не по-малка от 43 000 души, в това число 3000 души доброволен резерв.

Отбранителните способности на Въоръжените сили ще се развиват като съвкупност от следните елементи: доктрини; организация; подготовка; въоръжение, техника и оборудване; лидерство; личен състав; инфраструктура и оперативна съвместимост.

Въоръжените сили ще продължат да развиват балансираните способности по всички компоненти, с единна система за командване и управление за мирно време и при кризи.

В рамките на този комплект във функционално отношение Въоръжените сили ще се състоят от Сили за съдържане и Сили за отбрана, съответстващи на приетата категоризация на военните формирования, съгласно системата на НАТО.

Извършеният преглед на способностите и структурите на Въоръжените сили и направените оценки на концепциите на операциите по сценариите за планиране налагат оптимизиране на организационните структури на Съвместното командване на силите, Сухопътните войски, Военновъздушните сили, Военноморските сили, Съвместното командване на специалните операции, както и създаване на нови структури.

Организационната структура на Въоръжените сили (*Фиг. 1*) включва Българска армия (Съвместно командване на силите, Сухопътни войски, Военновъздушни сили, Военноморски сили, Съвместно командване на специалните операции, Командване за комуникационно-информационна поддръжка и киберотбрана – *К КИПКО*, Командване за логистична поддръжка – *КЛП*) и структурите на пряко подчинение на министъра на отбраната, които не прилагат Закона за администрацията. В състава на Въоръжените сили са включени и военнослужещите от Министерството на отбраната и структурите на пряко подчинение на министъра на отбраната, прилагащи Закона за администрацията.

Фигура 1 – Организационна структура на Въоръжените сили

6.2. Развитие на интегрираното Министерство на отбраната

Провежданата от Република България отбранителна политика изисква запазване на интегрираното Министерство на отбраната, като част от Системата за защита на националната сигурност и една от основните връзки със системата за колективна отбрана в НАТО и ОПСО на ЕС. Министерството следва непрекъснато да анализира и усъвършенства вътрешната организация на процесите и структурите за тяхното реализиране.

В периода на действие на Програма 2032 усилията ще са фокусирани върху прилагането на съвременен отбранителен мениджмънт, включващ най-добрите управленски практики. Повишаването на ефективността при резултатите и ефикасността при управлението на информацията, знанието и ресурсите ще са решаващи за развитието на отбранителните способности и за повишаването на готовността на Въоръжените сили. **В тази посока основен приоритет за работа до 2032 г. е подобряването на прозрачността, сътрудничеството, доверието и споделянето на оценки между цивилната и военната експертиза на интегрираното Министерство на отбраната.**

Успешното развитие на интегрираното ведомство налага прилагането на модерна визия. Тенденциите в развитието на средата на сигурност изискват през 2032 г. Министерството на отбраната да бъде адекватно подготвено за справяне с рисковете пред сигурността и заплахите към националните интереси, включително и с ведомствен капацитет за противодействие на хибридните заплахи в рамките на системата за защита на националната сигурност. Като държавен орган, подпомагащ министъра на отбраната, то следва да бъде активно ангажирано в дейностите на НАТО и ЕС за гарантиране на военната сигурност на страната, а като цивилно-военна структура да бъде ангажирано с обществото за защита на населението и издигане на по-високо ниво на националните ценности.

Изпълнението на тази визия ще изисква системното прилагане на принципите на: отстояване на националните интереси; неделимост на националната сигурност от сигурността на НАТО и ЕС; ангажиране на Министерството на отбраната със структурите от Системата за защита на националната сигурност, научната и експертната общност; независимост на военната експертиза и експертните оценки, давани от специализираната

администрация; хармонизиране на отбранителната политика с параметрите на стратегическата и концептуалната рамка на НАТО и ЕС; реализъм при задаване на целите и постигане на оптимален баланс между резултат и цена; прозрачност и отчетност във всички етапи и дейности на Министерството на отбраната.

Прилагането на добрите управленски практики в реалното развитие на ведомството до 2032 г. ще се извършва чрез:

- постигане на баланс между политическия контрол и ефективното управление на процесите с използването на професионална и независима военна и цивилна експертиза;

- подобряване на синхронизацията между политическите цели и наличните ресурси, чрез засилване на ролята на съвещателните органи при вземането на комплексни решения и тяхното представяне пред Съвета по отбрана;

- оптимизиране на процесите по подобряване на управлението на информацията и осведомеността, чрез усъвършенстване на информационно-технологичната база, подготовката на личния състав и организационната култура;

- развитие на връзките между структурите на функционален признак и чрез архитектурен подход;

- усъвършенстване на вътрешната кохезия между специализираната администрация, Щаба на отбраната и общата администрация, чрез ясно разграничение на отговорностите и на областите на сътрудничество и взаимодействие. Щабът на отбраната, като интегрирана част от Министерството на отбраната, ще продължи да планира и ръководи развитието на отбранителните способности, планира използването на Въоръжените сили, планира подготовката на войските и силите и разработва стратегически прогнози, анализи, военни оценки и препоръки за вземане на решения в областта на отбраната.

По отношение на личния състав и административния капацитет, основен приоритет ще бъде осигуряването на възможности за повишаване на професионалната подготовка на служителите, чрез участие в магистърски програми в страната и чужбина, осигуряване на курсове за квалификация и езикова подготовка. Успехът в развитието на интегрираното министерство ще се основава на промяна в организационната култура, базирана на: постигане на висок професионализъм от хората в отбраната, зачитане на личностния и организационен интегритет и спазване на законите.

По отношение на административната среда, целта е пълна дигитализация на процесите във ведомството, преминаване към електронна обработка на масивите от данни и процесите за вземане на решения. С въвеждането на новите технологии постепенно ще се оптимизира личния състав и организационната структура, което ще позволи адаптиране на ресурсите към развитието на способностите на Въоръжените сили.

6.3. *Способности на Съвместното командване на силите*

Съвместното командване на силите е структура на оперативно ниво за планиране и провеждане на съвместни операции по трите мисии на Въоръжените сили, както и за администриране и национален контрол на военните формирования, участващи в операции и мисии извън територията на страната. Съвместното командване на силите осъществява командване и оперативно управление на пряко подчинените му военни формирования и на силите и средствата, определени за участие в съвместна операция.

Съвместното командване на силите планира, организира, ръководи и координира осъществяването на съвместната подготовка, съвместното разузнаване, съвместната логистика и комуникационно-информационната поддръжка в съвместни операции по трите

мисии на Въоръжените сили, като изгражда и развива способности, както следва:

- по мисия „Отбрана“ – за планиране и провеждане на съвместни операции; за планиране и осъществяване участието на формирования от Въоръжените сили в операции по колективната отбрана на НАТО; за планиране, организиране и координация на дейностите по приемане, разполагане и последващо придвижване на съюзни сили на територията на страната;

- по мисия „Подкрепа на международния мир и сигурност“ – за планиране и осъществяване участието на контингентите от Въоръжените сили в операции и мисии извън страната;

- по мисия „Принос към националната сигурност в мирно време“ – за планиране и провеждане на действия за оказване на съдействие на други структури и ведомства, на органите за сигурност и помощ на населението при бедствия.

Нивото на амбиция за развитие на Съвместното командване на силите е достигане на способности за планиране и провеждане на *съвместна операция с ограничен мащаб*.

6.4. Способности на Сухопътните войски

Сухопътните войски запазват своето значение като основен вид въоръжена сила и носител на базисните бойни способности на Въоръжените сили.

Сухопътните войски развиват и поддържат способности за защита на суверенитета, независимостта и териториалната цялост на страната. С предварително деклариран и подготвени сили Сухопътните войски участват в операция по колективната отбрана извън територията на страната. Поддържат готовност и участват с контингенти и формирования в операции в отговор на криза за подкрепа на международния мир и сигурност извън страната. Оказват помощ на централните и териториалните органи на изпълнителната власт и органите на местно самоуправление по подготовката, поддръжката и защита на населението, националното стопанство и инфраструктурата при управлението на кризи и преодоляване на последствията от тях. Оказват съдействие на органите за сигурност при охрана на държавната граница, други стратегически обекти, в борбата с незаконната миграция и за противодействие на тероризма.

Формированията от Сухопътните войски изграждат и развиват способности както следва:

- по мисия „Отбрана“ – за отбрана на страната в съвместна операция и в системата за колективна отбрана; участие в съюзни операции по колективна отбрана извън територията на страната;

- по мисия „Подкрепа на международния мир и сигурност“ – за участие в международни мисии и операции в отговор на кризи извън територията на страната; участие в контрол на въоръженията и неразпространението на оръжия за масово унищожаване, мерки за укрепване на доверието и сигурността;

- по мисия „Принос към националната сигурност в мирно време“ – с изградените способности Сухопътните войски допринасят за защита на критичната инфраструктура, за противодействие на тероризма, оказват помощ при бедствия и кризи от невоенен характер, оказват съдействие на органите на гранична полиция по охрана на държавната граница.

Нивото на амбиция за развитие на Сухопътните войски е достигане на способности за планиране и провеждане на сухопътни операции от сухопътен компонент до ниво операция с ограничен мащаб.

6.5. Способности на Военновъздушните сили

Военновъздушните сили развиват и поддържат способности за защита на въздушния суверенитет, независимостта и териториалната цялост на страната. С предварително декларирани и подготвени сили участват в операция по колективната отбрана извън територията на страната. Поддържат готовност за участие в операции в отговор на кризи за подкрепа на международния мир и сигурност, както и за оказване на помощ на населението при бедствия, хуманитарна помощ и спасителни действия.

За изпълнение на задачите, произтичащи от трите мисии на Въоръжените сили, Военновъздушните сили изграждат, поддържат и развиват способности, както следва:

- по мисия „Отбрана“ – за планиране и провеждане на въздушни операции; поддържане на необходимите способности за участие в системата за колективна отбрана и осигуряване развръщането на съюзнически сили на българска територия; за наблюдение, контрол и защита на въздушното пространство в рамките на Интегрираната система за противовъздушна и противоракетна отбрана на НАТО;

- по мисия „Принос към международния мир и сигурност“ – за осигуряване на въздушна мобилност; за участие в операции за търсене и спасяване, за евакуация; за участие в контрол на въоръженията и неразпространението на оръжия за масово унищожаване; за поддръжка на операции за оказване на хуманитарна помощ;

- по мисия „Принос към националната сигурност в мирно време“ – за поддържане в готовност на системата за ранно предупреждение и командване и управление на силите и средствата от Военновъздушните сили; за осигуряване на въздушна мобилност, включително превоз на хора и товари; за преодоляване на последствия от бедствия; за участие в операции за търсене и спасяване, за евакуация; за гасене на пожари от въздуха.

Нивото на амбиция за развитие на Военновъздушните сили е достигане на способности за планиране и провеждане на въздушни операции от военновъздушен компонент до ниво операция с ограничен мащаб.

6.6. Способности на Военноморските сили

Военноморските сили развиват и поддържат способности за защита на независимостта, териториалната цялост и морския суверенитет на Република България. Поддържат способности за провеждане на операции в защита на интересите на страната в морските пространства на Република България. Имат готовност за извършване на спасителни и аварийно-спасителни действия в отговорната зона от Черно море и за провеждане на операции за противодействие на тероризма и преодоляване на последиците от тероризъм. С предварително декларирани и подготвени сили участват в операция по колективната отбрана извън прилежащите морски пространства на страната. Поддържат готовност за участие в операции в отговор на кризи за подкрепа на международния мир и сигурност, както и за оказване помощ на населението при бедствия, осигуряване на хуманитарна помощ и изпълнение на спасителни действия.

За изпълнение на задачите, произтичащи от мисиите на Въоръжените сили, Военноморските сили поддържат и развиват следните способности:

- по мисия „Отбрана“ – за наблюдение и защита на националните морски пространства; за отбрана на страната и при участие в съюзна операция по колективна отбрана;

- по мисия „Подкрепа на международния мир и сигурност“ – за участие в международни мисии и операции в отговор на кризи извън територията и прилежащите

морски пространства на страната; за изпълнение на мерки за укрепване на доверието и сигурността;

- по мисия „Принос към националната сигурност в мирно време“ – за изграждане и поддържане на опозната картина на обстановката в морските пространства на Република България; за навигационно осигуряване и контрол на корабоплаването; за провеждане на операции на море за противодействие на тероризма и дейността на международни престъпни групи; за ескорт на военни и/или търговски плавателни съдове; за защита на критичната морска инфраструктура; за аварийно-спасителни и евакуационно-медицински дейности на море; за оказване на помощ на населението при бедствия.

Нивото на амбиция за развитие на Военноморските сили е достигане на способности за планиране и провеждане на морски операции на военноморски компонент до ниво операция с ограничен мащаб.

6.7. Способности на Съвместното командване на специалните операции

Съвместното командване на специалните операции извършва планиране, изграждане и развитие на необходимите способности за изпълнение на специални операции по суша, въздух и вода, самостоятелно и с координиране и поддръжка от въоръжените сили. Съвместното командване на специалните операции осъществява командването и управлението на пряко подчинените му формирования за специални операции, както и управлението на придаваните формирования при провеждане на специални операции на или извън територията на страната.

Силите за специални операции развиват и поддържат способности по мисиите на Въоръжените сили, както следва:

- по мисия „Отбрана“ – за планиране и провеждане на специални операции по военно подпомагане, специално разузнаване и директни действия; участие в съюзни операции по колективна отбрана на и извън територията на страната;

- по мисия „Подкрепа на международния мир и сигурност“ – за участие в международни операции в отговор на кризи извън територията на страната за гарантиране на мира и сигурността; за изпълнение на мерки за укрепване на доверието и сигурността;

- по мисия „Принос към националната сигурност в мирно време“ – с изградените способности провеждат операции за подпомагане на органите за сигурност, противодействие на тероризма, спасяване на заложници; оказват помощ при бедствия и кризи от невоенен характер.

Нивото на амбиция за развитие на Съвместното командване на специалните операции е достигането на способности за планиране и провеждане на специални операции от компонент за специални операции до ниво операция с ограничен мащаб.

6.8. Способности на военното разузнаване

Запазва се основната цел на военното разузнаване – добиване, обработване и разпространяване на разузнавателна информация в интерес на отбраната на страната, националната и колективната сигурност, ранното предупреждение за рискове и заплахи за тях и осигуряване на разузнавателна поддръжка на национални, съюзни и коалиционни операции и мисии.

Като основен елемент на системата за ранно предупреждение военното разузнаване трябва да разполага с необходимите способности за наблюдение и разузнаване в пълния спектър от операции и за добиване на информация от въздушното, земното, морското, електромагнитното и киберпространството в реално време. В отговор на измененията в

средата на сигурност и новопоявилите се рискове и заплахи от ключово значение е придобиването на нови, специфични способности за добиване, анализ и обмен на разузнавателна информация.

На стратегическо ниво военното разузнаване ще се организира и води от сили за разузнаване на Министерството на отбраната, обособени в Служба „Военно разузнаване“ (СВР). Тя ще функционира като специална служба за сигурност и ще е един от основните елементи на системата за ранно предупреждение за рисковете и заплахите за националната сигурност и отбраната на Република България, изпълнението на ангажиментите на страната към разузнавателните общности на НАТО и ЕС и към партньорските служби.

СВР е структура на пряко подчинение на министъра на отбраната, която поддържа и развива способности за водене на стратегическо разузнаване с използване на човешки ресурси и технически средства. Службата събира и обработва цялата информация, добита от разузнавателните органи на военното разузнаване или получена от разузнавателните структури на НАТО и ЕС, от разузнавателните органи на страните - членки на НАТО и ЕС и от партньорски служби. СВР извършва стратегическо управление на разузнавателния процес във Въоръжените сили и подпомага началника на отбраната при осъществяване на правомощията му по ръководството на разузнаването в Българската армия.

Нивото на амбиция за военното разузнаване е до 2032 г. то да изгражда и развива способности за: единна комуникационна система на разузнаването за обмен на разузнавателна информация на стратегическо, оперативно и тактическо ниво; „Съвместни ефекти“ при провеждане на информационни операции; Стратегически разузнавателен информационен център; информационно осигуряване и разузнавателна поддръжка на Върховното главно командване, щабовете, войските и силите; киберразузнаване; електронно разузнаване; геопространствено разузнаване; разузнаване чрез изображения.

6.9. Способности за комуникационно-информационна поддръжка и киберотбрана

Системата за комуникационно-информационна поддръжка и киберотбрана на командването и управлението на Въоръжените сили се осигурява чрез органите и структурите за планиране, изграждане, развитие, експлоатация и поддръжка на комуникационните, информационните и навигационните системи и системите за киберотбрана в щабовете, войските и силите на стратегическо, оперативно и тактическо ниво на управление в стационарни и полеви условия. Комуникационно-информационната система е средата за функциониране на системата за командване и управление на Въоръжените сили и осигурява информационния обмен, необходим за взаимодействието на Министерството на отбраната с други министерства и ведомства, както и с НАТО и ЕС.

Органите от Комуникационно-информационната система на стратегическо ниво подпомагат министъра на отбраната при осъществяването на ръководството на структурите, изграждащи Интегрираната комуникационно-информационна система за управление на страната при кризи.

Способностите на системата за комуникационно-информационна поддръжка и киберотбрана на командването и управлението на Въоръжените сили ще се развиват в следните направления: усъвършенстване на политиките по киберотбрана в съответствие с националната рамка и тази на НАТО и ЕС; създаване на органи по киберотбрана на стратегическо, оперативно и тактическо ниво и развитие на структурите по киберотбрана; развитие и поддръжка на техническа инфраструктура, за научни изследвания, обучение и тренировки по киберотбрана; усъвършенстване на информационните системи и разширяване на обхвата на мрежовата инфраструктура, базирано на изграждане и поддръжка на мрежа от

центрове за данни на основата на облачните технологии; подобряване на способностите за наблюдение, анализ, реагиране при комуникационни и информационни инциденти и кибератаки, и възстановяване ресурсите на комуникационните, информационните и навигационните системи; технологично актуализиране на навигационните и сензорни системи в съответствие с тенденциите в НАТО и ЕС; унифициране на услугите на КИС на Въоръжените сили и съвместяването им с услугите на Единната електронна съобщителна мрежа на държавната администрация и за нуждите на националната сигурност; постигане на необходимата оперативна съвместимост на КИС мрежите на страната с тези от НАТО и ЕС; разширяване на обхвата и функционалностите на мрежите за обмен на класифицирана информация на НАТО до тактическо ниво; увеличаване на способностите на мрежите за обмен на национална класифицирана информация чрез разширяването и защитата им с национално одобрени криптографски средства; усвояване и ускорено въвеждане в експлоатация на съвременни информационни и комуникационни технологии.

Приоритет за ръководството на Въоръжените сили е изграждането и постигането на пълни оперативни способности на **Командването за комуникационно-информационна поддръжка и киберотбрана**.

Командването за комуникационно-информационна поддръжка и киберотбрана се предвижда да бъде структура, която поддържа, изгражда и развива способности за осигуряване условия за работа на органите за държавното военновременно управление и комуникационно-информационна поддръжка и киберотбрана на системата за командване и управление на стратегическото ниво в следните направления: развитие на стационарната комуникационно-информационна система; предоставяне на пълния набор от комуникационно-информационни услуги в интерес на стратегическото ниво; привързване на пряко подчинените на стратегическото ниво формирования; осигуряване и поддръжка на защитен информационен обмен на национална и съюзна класифицирана информация в интерес на стратегическото ниво; логистична поддръжка на развърнатите стационарни комуникационно-информационни възли; създаване на способностите за наблюдение, анализ, реагиране при комуникационни и информационни инциденти и кибератаки и възстановяване ресурсите на комуникационните и информационните системи на стратегическо ниво, както и за обучение и тренировки по киберотбрана.

Формированията от Командването за комуникационно-информационна поддръжка и киберотбрана поддържат, изграждат и развиват способности, както следва:

- по мисия „Отбрана“ – за комуникационно-информационна поддръжка и киберотбрана на държавното военновременно управление и на системата за командване и управление на стратегическото ниво, както и защитен информационен обмен на национална и съюзна класифицирана информация в интерес на стратегическото ниво;

- по мисия „Подкрепа на международния мир и сигурност“ – за комуникационно-информационна поддръжка и киберотбрана на националния контрол на формированията, участващи в международни операции в отговор на кризи извън територията на страната;

- по мисия „Принос към националната сигурност в мирно време“ – с изградените способности допринасят за киберотбраната на критичната инфраструктура.

Нивото на амбиция за развитие на Командването за комуникационно-информационна поддръжка и киберотбрана е достигане на способности за планиране и осигуряване на условия за работа на органите за държавното военновременно управление и комуникационно-информационна поддръжка и киберотбрана на системата за командване и управление на стратегическото ниво в стационарни и полеви условия.

6.10. *Способности за логистична поддръжка*

Логистичната система на Въоръжените сили ще развива способности в областите подготовка, осигуряване на развърщането, осигуряване на поддръжка като страна домакин и възможности за самостоятелна логистична поддръжка на формированията при изпълнение на възложените мисии и задачи.

За постигане на тези резултати оптимално ще се съчетават ресурсните възможности на националната икономика с формите на многонационалната логистична поддръжка. Ще се използват по-активно възможностите на агенциите на НАТО и възможностите, свързани с участие в програми, проекти и инициативи на Алианса и ЕС, както и със съюзници в двустранен или многостранен формат.

Приоритетно ще се развиват способности за стационарна и мобилна логистична поддръжка, свързани с: поддържането на необходимите запаси от материални ресурси, тяхното разпределение и доставка; поддръжка и ремонт на основното въоръжение и техника; придвижване и транспортиране; осигуряване на военната инфраструктура; повишаване на мобилността на декларираните формирования и осигуряване на навременна и ефективна логистична поддръжка в хода на операцията; поддръжка като страна домакин на съюзнически сили и организации, които са разположени, действат или преминават през територията на страната.

Приоритет за логистичната система на Въоръжените сили е изграждането и постигането на пълни оперативни способности на **Командването за логистична поддръжка**.

Командването за логистична поддръжка е структура, която се предвижда да осъществява логистична поддръжка на Българската армия в мирно време, на Въоръжените сили във военно време и поддръжка на силите на НАТО на територията на Република България.

За изпълнение на задачите по логистичната поддръжка, произтичащи от мисиите на Въоръжените сили, Командването за логистична поддръжка ще поддържа и развива следните отбранителни способности:

- по мисия „Отбрана“ – за извършване на съвместната логистична поддръжка на развърщането на Въоръжените сили и в хода на отбраната на страната; логистична поддръжка на националните формирования, определени за участие в колективни отбранителни действия извън територията на страната; оказване на военна помощ, като част от поддръжка като страна домакин на съюзнически сили и организации, които са разположени, действат или преминават през територията на страната;

- по мисия „Подкрепа на международния мир и сигурност“ – за участие в международни операции в отговор на кризи извън територията на страната за гарантиране на мира и сигурността; осъществяване на логистичната поддръжка на национални формирования, предвидени за участие в операции на НАТО за изпълнение на съюзни задължения по колективната отбрана на Алианса извън територията на страната;

- по мисия „Принос към националната сигурност в мирно време“ – за оказване на помощ на държавната и местна власт за реагиране при бедствия и кризи от невоенен характер; за оказване съдействие на органите на гранична полиция по охрана на държавната граница.

Нивото на амбиция за развитие на Командването за логистична поддръжка е за постигане на способности за планиране и провеждане на логистична поддръжка на операция с ограничен мащаб и изпълнение на военните ангажменти по поддръжката като страна домакин.

6.11. Военномедицинско осигуряване

Медицинското осигуряване, като комплекс от дейности, провеждани с цел запазване, укрепване и възстановяване здравето на личния състав от Въоръжените сили в ежедневния учебен процес, за повишаване бойната готовност и при изпълнението на трите основни мисии, ще продължи да се поддържа и развива на нивото на стандартите на НАТО и националните изисквания. Основното предизвикателство до 2032 г. ще бъде усъвършенстването на диагностичните и терапевтичните възможности и създаването на интегрирано, единно за мирно и военно време медицинско осигуряване, адекватно на структурата, мисиите и задачите на военните формирования с възможност за ефективно използване на наличните ресурси.

Усилията до 2032 г. ще бъдат насочени към усъвършенстване и модернизиране на клиничната база, особено в направленията на спешна медицинска помощ и специалности, свързани с лечението на увреждания-аналог на бойната травма, за да се повишат способностите за медицинското осигуряване на Въоръжените сили. Ежегодно ще се планира придобиването на нова диагностично-лечебна медицинска апаратура и техника, отговаряща на съвременните изисквания.

Приоритет в работата ще бъде подобряването на сградния фонд и материалната база на медицинските пунктове във военните формирования. Там, където ремонтът на сградния фонд е нецелесъобразен, ще се пристъпи към проектиране, поетапно изграждане и въвеждане в експлоатация на нови, модерни медицински пунктове, покриващи обема на медицинската помощ от Роля 1 по стандартите на НАТО.

Предвижда се стартирането на проект за придобиване на способности за наземна медицинска евакуация чрез закупуване на нови санитарни автомобили за нуждите на медицинските пунктове на военните формирования и МБАЛ към ВМА. Това ще повиши ефективността на военномедицинското осигуряване при подготовката на формированията и провеждането на операции и мероприятия по Поддръжка от страната домакин.

Ще се създаде тренировъчен център за обучение на бойни санитарни, санитарни инструктори и медицински специалисти в курсове по Advance Trauma Life Support (NTLS и CTLS). Целево ще се развиват способности за телемедицина, чрез които ще се извършва обмен на лечебно-диагностична информация между медицинските пунктове (наземни и корабни), болниците от състава на ВМА и медицинските екипи в санитарните транспортни средства.

До 2032 г. ВМА ще увеличи противоепидемичните военно-медицински способности в контекста на кризата с COVID-19. Това ще се реализира чрез придобиване на способности за диагностика и лечение на инфекциозни болести и привеждане на сградния фонд към изискванията за съвременно лечение и изолация на пациенти с инфекциозни заболявания.

6.12. Военнополицейско осигуряване

Служба „Военна полиция“ (СВП), като специализирана част от Въоръжените сили, ще поддържа придобитите и ще развива нови военнополицейски способности по трите мисии на Въоръжените сили, като осигурява военнополицейска поддръжка на формированията от Въоръжените сили в пълния спектър на военнополицейската дейност.

СВП е специализирана служба за обществен ред на пряко подчинение на министъра на отбраната. Нейната мисия е да осигурява необходимите условия за изпълнение на мисиите, функциите и задачите на Въоръжените сили.

За осъществяване на функциите и задачите, СВП поддържа и развива способности за изпълнение на:

- оперативно-издирвателна дейност;
- предотвратяване, разкриване и разследване на престъпления от общ характер и полицейска регистрация на лица;
- експертна и експертно-криминалистическа дейност;
- антитерористична дейност в Министерството на отбраната, в структурите на пряко подчинение на министъра на отбраната и Българската армия;
- разследване на авиационни произшествия и инциденти с военни въздухоплавателни средства;
- военнополойско осигуряване на личен състав, обекти, имущество, въоръжение и техника, учения и мероприятия на Въоръжените сили;
- охранителна дейност и контрол на охранителната дейност;
- контрол по спазване на правилата за движение по пътищата и техническото състояние на военните превозни средства;
- противопожарен контрол в обектите на Въоръжените сили;
- дейности и свързаните с тях правомощия, отнасящи се до чуждестранни военнослужещи или военни формирования, техните бази и транспортните им средства на територията на Република България, доколкото това е предвидено или не противоречи на международен договор, по който България е страна;
- информационна дейност – събира, обработва, съхранява, анализира, ползва и предоставя информация, свързана с изпълнението на функциите на службата.

Програмата предвижда извършването на промени в нормативната база, които да позволят по-ефективно планиране и използване на военнополойските способности в операциите. Чрез тях ще се постигне засилена координация между СВП и Щаба на отбраната и ще се даде възможност началникът на отбраната да поставя специфични оперативни задачи на военнополойските формирования, свързани с охрана на лица и обекти, ескортиране, конвоиране, защита на силите и други дейности при провеждане на военни операции в мирно и военно време. С реализацията на тези промени СВП ще придобие нови способности, различни от тези на националната полиция във време на война.

6.13. Военно-географско осигуряване

Военно-географското осигуряване на операциите на Въоръжените сили ще продължи да се осъществява от Военно-географската служба.

Военно-географската служба поддържа и развива съществуващите способности за своевременно производство на цифрова и аналогова географска (без метеорологична и хидрографска) информация и нейното разпространение, за обмен на географска информация и услуги в стандартни формати, и за прилагане одобрени от НАТО геопространствени стандарти за производство и осигуряване на оперативна съвместимост.

Военно-географската служба остава пряко подчинена на министъра на отбраната и ще продължи да бъде единствената структура в държавата, в която се произвеждат продукти за геоинформационно осигуряване за мирно и военно време не само на формированията от Въоръжените сили, но и на другите държавни и обществени структури в интерес на националната сигурност и отбраната на страната.

Военно-географската служба ще повиши изискванията към информацията за географското пространство, по отношение на обхват, актуалност, достоверност, своевременност и съвместимост за създаване и тиражиране на информационни продукти и цифрови данни за земната повърхност и елементите от местността, за осигуряване на изпълнението на отговорностите към националната и колективната система за сигурност.

6.14. Резерв

Резервът на Въоръжените сили ще продължи да се изгражда в съответствие с актуализирана нормативна уредба със състав, численост и структура, отговарящи на оперативните потребности.

Отмяната на задължителната военна служба рефлектира върху състава, качеството и възможностите на резерва. Необходимо е предприемане на незабавни действия за търсене на нов подход за формиране, изграждане, ръководство, управление, използване и подготовка на запасните и гражданите за защита на Отечеството и преодоляване на драстичното намаляване на българските граждани с военна подготовка (запасни).

В краткосрочен план се правят промени в законовата уредба, насочени към подобряване на условията за получаване на военна подготовка на българските граждани на доброволен принцип. Ако в рамките на един планиращ цикъл (4 години) този подход не даде търсените резултати за окомплектоване на военновременните формирования със запасни, ще се наложи да се търси широка обществена подкрепа за въвеждане на задължителна военна подготовка на българските граждани съгласно чл. 59, ал. 2 от Конституцията на Република България.

Резервът на Въоръжените сили ще продължи да се състои от **доброволен резерв и запас**.

Доброволният резерв на Въоръжените сили е част от мирно/военновременните структури. Неокомплектован или неподготвен доброволен резерв поставя под въпрос способностите на военните формирования. Необходимо е в средносрочен план да се създадат условия за окомплектоване на длъжностите, както и за целенасочено и ефективно планиране, подготовка и използване на доброволния резерв.

Числеността на доброволния резерв на Въоръжените сили няма да се променя и остава 3000 души резервисти. Необходимостта за увеличаване на мобилизационните способности на войските и за формиране на възложените им военновременните формирования ще се постигне за сметка на преразпределение на доброволния резерв, с което се постига икономия на финансови средства.

Предвижда се усъвършенстване на системата за привличане, селектиране и подбор на кандидатите. За издигане нивото на професионалния подбор и военната подготовка ще се ангажират командирите и щабовете, Централното военно окръжие и неговите структури, както и военно учебните заведения и учебни центрове. Приоритет ще бъде преразглеждането на длъжностите във формированията от Въоръжените сили от доброволния резерв, техните функции и задачи.

Запасът на Въоръжените сили е съставен от запасни и техника-запас, които окомплектоват военновременните формирования съгласно Закона за резерва на Въоръжените сили на Република България.

Отмяната на задължителната военна служба и негативните демографски фактори водят до намаляване на резерва от български граждани с военна подготовка. Наличният резерв непрекъснато застарява, а следващите поколения остават без начална и специална военна подготовка, необходима за зачисляване на военен отчет. Това налага предприемане на действия за намиране на по-ефективен подход за изграждане, ръководство, управление, използване и подготовка на резерва от български граждани за нуждите на Въоръжените сили. Необходимо е да се създаде система за подготовка на българските граждани за защита на Отечеството в изпълнение на чл. 59, ал. 2 от Конституцията на Република България. Чрез регламентиране на учебно-мобилизационни мероприятия с промени в Закона за отбраната и Въоръжените сили на Република България е необходимо да се търсят алтернативни подходи

за подготовка на запаса.

Планирането и ръководството на резерва на Въоръжените сили и на мобилизацията на резервистите се нуждаят от преосмисляне и трансформация. Възприетият децентрализиран модел, осъществяван от различни структури в интегрираното Министерство на отбраната следва да се замени с централизация и изграждането на единна структура на стратегическо ниво, която да осъществява политиката, организацията, ръководството, координирането и контрола на целия процес, свързан с резерва на Въоръжените сили.

Изпълнението на описаните по-горе мерки, съчетани с адекватни държавни ангажименти, ще мотивират българските граждани доброволно и активно да участват за придобиване на необходимата подготовка за защита на отечеството.

6.15. Командна структура и система за командване и управление

Динамичните промени в средата на сигурност поставят все по-високи изисквания към устойчивостта и ефективността на командната структура. Адаптирането ѝ към тези нови условия налага осигуряване на гъвкавост в нейното функциониране и хармонизиране със съюзните изисквания. Бързият преход от работа в мирно време към действия при кризи и конфликти предопределя ефективността на командната структура и успеха в операциите.

При планиране на операция в отговор на криза началникът на отбраната, използвайки изградената командна структура на Въоръжените сили, определя модел на конкретна система за командване и управление, осигуряваща постигането на целите чрез ефективни действия на компонентите и формиранията и надеждна поддръжка и осигуряване.

6.15.1. Нива на ръководство, командване и управление

Запазват се обособените *политическо* ниво за ръководство и контрол на отбраната и три нива на ръководство, командване и управление на Въоръжените сили: *стратегическо, оперативно и тактическо*.

Политическото ниво на ръководство и контрол на отбраната включва Народното събрание, президента на републиката, Министерския съвет и министъра на отбраната. То задава политиките по отношение на сигурността и отбраната, свежда политическите указания към стратегическото ниво и осъществява контрол за тяхното изпълнение. Освен това, политическото ниво поставя задачи и на другите министерства, ведомства и държавни структури, имащи законово разпоредени отговорности по отбраната на страната, и осъществява контрол по тяхното изпълнение.

Стратегическото ниво на ръководство, командване и управление на Въоръжените сили включва президента (*в качеството му на върховен главнокомандващ на Въоръжените сили за военно време*), министъра на отбраната и началника на отбраната, подпомагани от Щаба на отбраната. Началникът на отбраната, подпомаган от Щаба на отбраната, трансформира политическите указания във военни действия, мисии и операции; предоставя военна експертиза за вземане на обосновани политически решения в областта на отбраната; ръководи изграждането на отбранителните способности и развитието на Въоръжените сили, предварителното планиране и планиране в отговор на криза; ръководи, координира и синхронизира процесите на оперативното ниво; осъществява координацията и взаимодействието с военните органи на НАТО и ЕС.

Оперативното ниво на командване и управление включва командирите на: Съвместното командване на силите, Сухопътни войски, Военновъздушните сили, Военноморските сили, Съвместното командване на специалните операции, Командването за логистична поддръжка и Командването за комуникационно-информационна поддръжка и

киберотбрана. Усилията на оперативното ниво се съсредоточават за планиране, подготовка и провеждане на самостоятелни или съвместни операции за постигане на заповяданите цели; подготовка на войските и силите; поддържане на всеобхватна ситуационна осведоменост; взаимодействие и координиране на действията на тактическите формирования. В съвместна операция Съвместното командване на силите осъществява оперативното командване и управление на придадените за операцията компоненти, оценява изпълнението на фазите от операцията и организира взаимодействието и координацията със съюзния оперативен командир.

Тактическото ниво на командване и управление включва командирите (началниците), които осъществяват тактическо командване и управление на подчинените им военни формирования. В съвместна операция тактическото ниво (компоненти от видовете въоръжени сили, Съвместното командване на специалните операции и формирования) провежда операции и тактически действия за постигане на заповяданите цели.

6.15.2. Развитие на командната структура

Командната структура на Въоръжените сили включва: Върховното главно командване (във военно време), Министерството на отбраната с интегриран в него Щаб на отбраната, Съвместното командване на силите, Командване на Сухопътните войски, Командване на Военновъздушните сили, Командване на Военноморските сили, Съвместно командване на специалните операции, Командване за логистична поддръжка и Командване за комуникационно-информационна поддръжка и киберотбрана.

Развитието на командната структура се фокусира върху адаптиране на архитектурата на стратегическо и оперативно ниво, насочено към бърз преход от изпълнение на задачи в мирно време към такива при криза и конфликт, както и към повишаване на гъвкавостта в определянето на ефективна система за командване и управление за всяка конкретна операция. Предвижда се изграждане на оперативно ниво, в което командванията са подчинени на началника на отбраната и организационното им изграждане се трансформира към организация максимално близка до необходимата за провеждане на мисии и операции.

Характерът на изпълняваните задачи налага трансформиране на командната верига на Въоръжените сили, така че тя да осигурява необходимата гъвкавост и свобода на действие на компонентите и формированията, като поставя мисийното командване като същностна, концептуална основа на командването и управлението. Този подход ще създаде условия за ефективно постигане на целите и ефикасност в използването на ресурсите. Целесъобразно е изравняването на йерархичните нива на Съвместното командване на силите и командванията на видове въоръжени сили и подчиняването на всички командвания от оперативното ниво на началника отбраната.

Анализът на средата на сигурност и изпълняваните задачи налагат потребността от формиране на две нови командвания в командната структура на оперативно ниво - *Командване за логистична поддръжка* и *Командване за комуникационно-информационна поддръжка и киберотбрана*.

На тактическо ниво командванията на формированията ще се адаптират за използване на пълните възможности на постъпващите нови образци въоръжение и техника, и в съответствие с тенденциите в съюзните изисквания за оперативна съвместимост. Прилагането на архитектурния подход в изграждането на системата за командване и управление ще оптимизира ефективното използване на способностите за постигане на оперативните цели.

6.16. Подготовка

Подготовката е основна дейност във Въоръжените сили. Нейното ефективно планиране и провеждане е ключов фактор за успеха на провежданите операции.

Подготовката ще се провежда за изпълнение на задачи и по трите мисии на Въоръжените сили, но ще се фокусира върху задачите по мисия „Отбрана“. През следващия програмен период подготовката на войските и силите ще бъде насочена приоритетно към:

- актуализиране на доктрините, програмите и стандартите за подготовка, свързано с постъпващите на въоръжение нови, високотехнологични бойни и поддържащи системи, прилагане на поуки от практиката и резултатите от анализа на въоръжените конфликти и адаптиране на процеса към новите изисквания за готовност;
- усвояване на новите бойни платформи, въоръжение и техника и постигане на пълни оперативни способности;
- подготовка и сертифициране на формированията, определени за Силите за отговор на НАТО;
- целенасочена подготовка за ефективно изпълнение на процедурите и действията за оказване на поддръжка като страна домакин;
- повишаване броя на мероприятията за съвместна подготовка с реални действия, включително международни такива;
- по-широко използване на симулационни системи, симулатори и тренажори на всички етапи от подготовката;
- интензивно използване на центровете за подготовка на видовете въоръжени сили и Съвместните българо-американски съоръжения;
- изпълнение на мероприятията от Десетгодишната пътна карта за отбранително сътрудничество със САЩ, свързани с подготовката.
- модернизация на съществуващата инфраструктура от учебни центрове, полигони, стрелбища и други обекти, свързани с подготовката и готовността на войските и силите.

6.17. Политика по въоръженията - отбранителна аквизиция

Изграждането на материалните компоненти на отбранителните способности, включително на елементите за дългосрочна поддръжка (интегрирана логистична поддръжка), на базата на определените подходи, изисквания и приоритети, се осъществява чрез Системата за отбранителна аквизиция. Целта е в най-висока възможна степен да бъдат осигурени потребностите на заявителите/потребителите, като крайният резултат е ефективно и ефикасно използване на ресурсите за отбрана при придобиване и поддържане на отбранителни способности и освобождаване от излишни такива за целия им жизнен цикъл, на оптимална допустима цена.

Придобиването на стоки и предоставянето на услуги ще се ръководи от следните основни принципи: максимално осигуряване на потребностите на заявителя/потребителя; най-пълна защита интереса на възложителя и осигуряване на най-доброто с наличните финансови средства; комплексност на процеса на планиране и придобиване за постигане и поддържане на необходимите отбранителни способности, при отчитане възможностите за осъществяване на сигурност на доставките; публичност и прозрачност на процесите; равнопоставеност и недопускане на дискриминация; максимално използване на условията за „вътрешно възлагане“ по Закона за обществените поръчки.

Инвестиционните проекти за превъоръжаване/модернизация на Въоръжените сили ще включват пълния жизнен цикъл на отбранителните продукти – придобиване, използване и поддръжка, снемане от въоръжение и съответно планиране и своевременно осигуряване на

необходимите за тях финансови ресурси. Утилизацията и унищожаването, като етапи от жизнения цикъл на отбранителните продукти, ще се предхождат от процедури за тяхната реализация. Целта е да се изпълни плана за собствени приходи на Министерството на отбраната и да се намалят разходите за снемане от въоръжение.

При реализирането на политиката по въоръженията, с оглед по-бързото придобиване на ключовите военни способности в условия на влошаваща се среда на сигурност, ще се прилагат и следните механизми и подходи като:

- стратегически партньорства при придобиване на въоръжение и техника чрез договори „правителство с правителство“, сключен при спазване разпоредбите на Договора за функциониране на ЕС, и дълъг срок на разсрочено плащане, включително за използвана техника;

- оптимално използване на потенциала и способностите на българската отбранителна индустрия в процеса на придобиване и поддържане на въоръжение и техника, включително и при определяне на основен национален интерес съгласно националното законодателство;

- широко използване на агенциите на НАТО за придобиване и поддържане на приоритетните отбранителни способности.

За успешна реализация на процесите, свързани с придобиване, е необходимо да се разработят балансирана система от показатели за измерване на ефективността и стратегическа карта на отбранителната аквизиция. Ще се отдават и указания на министъра на отбраната, касаещи функционалните политики в направлението.

С цел развитие на Българската отбранително-технологична индустриална база (БОТИБ) и повишаване на ефективността при използването на инвестициите в отбраната, следва инициативата, усилията и водещата роля на държавата и на Министерството на отбраната да бъдат устойчиво повишени. Целесъобразно е, следвайки примера на водещите държави от НАТО и ЕС, да се създаде възможност Министерството на отбраната да възлага научни проекти на субектите от БОТИБ, целящи разработка и производство на перспективни системи въоръжение и техника за създаване на местен/локален потенциал, за намаляване на зависимостта от външни за страната доставчици, както и за участие в съвместни проекти със съюзници и партньори.

По отношение на Научно-изследователската и развойната дейност (НИРД) в отбраната е необходима специализация в дейности и направления, действително и доказано перспективни и даващи пряк ефект върху изграждането и развитието на способностите на Въоръжените сили и управлението на жизнения цикъл на отбранителните продукти. Осигуряването и управлението на качеството, стандартизацията, сертификацията, кодификацията и изпитванията на отбранителните продукти следва да бъдат модерно развивани и съответно регламентирани и адекватно хармонизирани с тези на НАТО и ЕС.

Съюзниците от НАТО и особено САЩ, като наш стратегически партньор в отбраната, ще останат световни лидери по отношение на нововъзникващите технологии. Затова българската НИРД следва да търси своето развитие в този контекст, като националните усилия бъдат съгласувани с тези на нашите съюзници. Необходимо е да се постави фокус върху приноса на Република България за защитата на технологичното предимство на НАТО и предотвратяването на незаконния достъп на държави-конкуренти извън НАТО и ЕС до критично важни технологии, интелектуална собственост и НИРД.

Успешното реализиране на целите и приоритетите на отбранителната аквизиция и свързаната с нея политика по въоръженията ще се постигне чрез планомерно и последователно изпълнение на **„Инвестиционен план-програма до 2032 г.“**. Инвестиционният план-програма ще се разработи на база определените и приети от

Народното събрание в тази Програма цели, приоритети и ресурсна макрорамка, както и на планове за развитие на Въоръжените сили на Република България до 2032 г. Той ще съдържа текущи проекти и инвестиционни намерения за реализиране на основните проекти за придобиване на ключови отбранителни способности, включвайки прогнозен график за тяхното изпълнение и предвидените необходими капиталови разходи за всеки един от тях. Инвестиционният план-програма следва да се преглежда и актуализира своевременно, съобразно настъпилите промени в ресурсната или политическата рамка за развитие и изграждане на приоритетните способности на Въоръжените сили, както и след провеждане на Преглед на отбраната. Необходима е широка обществена и политическа подкрепа за Инвестиционния план-програма, за да се осигури приемственост и планомерно изграждане на способностите на Въоръжените сили и тяхната модернизация съобразно утвърдените планове за развитие на Въоръжените сили.

6.18. Инфраструктура

Инфраструктурата на отбраната ще се развива в две направления: „Дислокация и инфраструктура“ и „Инвестиции“.

Към направление „Дислокация и инфраструктура“ са дейностите, включващи осигуряване на Въоръжените сили с подходяща инфраструктура и редуциране обема на собствеността в рамките на необходимото за изпълнение на функциите и задачите на Въоръжените сили и намаляване на бюджетните разходи за поддръжка на действащите имоти. По това направление видовете въоръжени сили и структурите на пряко подчинение на министъра на отбраната са прецизирали своите потребности и не се налагат съществени промени в дислокацията на военните формирования.

Ограничените финансови средства налагат ресурсите да са насочени към поддръжката на действащата инфраструктура, а не към районите с отпаднала необходимост.

Неколкократно в годината ще се извършва анализ на необходимостта от охрана на освободени имоти и се предприемат действия по намаляване на броя на охранителите и преминаване към СОТ и видеонаблюдение.

В направление „Инвестиции“ се включват и пакетите от способности, изградени по програмата на НАТО за инвестиции в сигурността - NATO Security Investment Programme (NSIP). В периода 2020-2026 г. са предвидени за изграждане общо 11 пакета от способности на територията на Република България.

Приоритетно ще се ремонтират и реновират обектите в пунктовете за постоянна дислокация на Въоръжените сили и жилищния фонд на Министерството на отбраната. В населените места, в които няма военни формирования от Българската армия, ще се провеждат разпоредителни действия с наличните жилищни имоти.

Министерството на отбраната следва утвърдената политика и практика за продажба на освободената собственост чрез тръжни процедури. Министерството на отбраната ще реализира и процедури по безвъзмездно предоставяне на освободени имоти на ведомства и общини. Ще продължи политиката на Министерството на отбраната за процедиране с имотите с отпаднала необходимост, с цел намаляване на разходите за тяхното стопанисване и управление, в съответствие с утвърдената визия за цялостно освобождаване от войсковите райони с отпаднала необходимост, при спазване на свързаната нормативна база.

При освобождаване на имотите с отпаднала необходимост да се търсят възможности за реализиране на насрещна престация. За задоволяване на жилищните нужди в гарнизони с много картотекирани да продължи придобиването на жилища чрез процедури по учредяване на отстъпено право на строеж. Това ще допринесе за осъществяване на политиката на

Министерството на отбраната за повишаването на мотивацията и качеството на живот на военнослужещите и служителите.

6.19. Търговски дружества

Министърът на отбраната упражнява правата си на едноличен собственик на капитала в едноличните търговски дружества, собственост на Министерство на отбраната. Използването на техните възможности трябва да бъде свързано с потребностите на Въоръжените сили. В центъра на тяхната дейност следва да бъде приносът за изграждане, поддържане и развитие на отбранителните способности. Спецификата на тази дейност налага търговските дружества да произвеждат и доставят тясно специализирани, а в някои случаи и уникални стоки и услуги, с директен принос към отбранителните способности и използването на Въоръжените сили в операции.

За да бъде отговорено на новите оперативни изисквания, фокусът на управлението на търговските дружества ще бъде променен, като производствените мощности се пренасочат за постигане на директен принос към осигуряването на Въоръжените сили с оперативно съвместими екипировка, въоръжение, производство на нова техника или ремонт на налична такава, необходими за участие в мисии и операции.

Стабилизацията и повишаването на финансовите резултати на търговските дружества ще се постигне чрез по-нататъшно подобряване на тяхното управление. Необходимо е да се предприемат действия за освобождаване в кратки срокове от имущества, към които няма проявен търговски интерес, като започнат процедури за бракуване, унищожаване или безвъзмездно предоставяне. Това ще доведе до намаляване на разходите за тяхната издръжка и охрана.

С въвеждането на възможността за вътрешноведомствено възлагане на поръчки („in-house“) в Закона за обществените поръчки се създаде правно основание за директно сключване на договори между възложителя и дружеството, в случай, че отговорят на определените в закона изисквания. Това създава реални предпоставки за финансово-икономическа стабилизация, което ще доведе до повишаване постъпленията от дивиденди и данъци. Предвижда се прилагането на вътрешноведомствени механизми за гарантиране на прозрачността и противодействие на корупцията, съгласно ЗОП.

Основно дейността на търговските дружества е с принос към националната сигурност в мирно време. Министерство на отбраната ще продължи да осъществява методическо ръководство и контрол над работата на тези дружества и във военно време, в съответствие с възложените им военновременни задачи.

Предвижда се поэтапно освобождаване от търговските дружества, които нямат принос към способностите на Въоръжените сили и техните операции, на база резултатите от задълбочен икономически, финансов и оперативен анализ.

7. Хората в отбраната

Човешкият потенциал се превръща в главен фактор за икономически растеж, осигуряващ конкурентоспособно предимство. Все повече организации го определят като най-ценния им актив, в който да се инвестира, тъй като съществуващите модели и социални системи са натоварени до крайност и са стигнали точката, в която са вече неприложими. Все повече бизнес модели се преработват, предлаганите стоки и услуги – преосмислят, а социалните системи – преоткриват. Организациите рационализират и преформулират практиките си по отношение на човешкия си потенциал, стремяйки се да отключат потенциала на точните хора и на точното място, с което въпреки предизвикателствата

постигат конкурентно предимство.

Човешките ресурси във Въоръжените сили изпълняват задълженията си в специална държавна структура, подчинена на гражданската власт. Тази особеност поставя пред тях специфични изисквания за наличие на способности да изпълняват задачи на военните формирования и структури, в чийто състав са. Ефективното изпълнение на широк спектър от задачи в отбраната и сигурността, възложени на Въоръжените сили, изисква военнослужещите да бъдат винаги на разположение и в състояние да изпълнят своите задължения.

Тази специфика на службата във Въоръжените сили е характеристиката, която я отличава от цивилната заетост, поради което управлението на човешките ресурси в отбраната може да се определи като стратегически и последователен подход за управление на най-ценния капитал – хората в отбраната, които индивидуално или колективно допринасят за постигане на нейните цели.

Хората са основният потенциал и гаранция за успеха на всяка дейност в отбраната. Чрез съвременни подходи, ясни правила и механизми за ефективното и ефикасното управление на човешките ресурси, системата за отбрана и Въоръжените сили ще бъдат осигурени с подготвен и мотивиран личен състав. За целта привличането, набирането и подборът се планират и извършват на основата на цялостна преценка на рисковете и конкуренцията на пазара на труда.

Системата за управление на човешките ресурси ще осигурява:

- изграждане и поддържане на армия, окомплектована с личен състав, притежаващ необходимите знания, умения и навици за изпълнение на мисиите и задачите на Въоръжените сили;
- реализиране на потенциала на личния състав чрез използване на подхода за управление чрез компетентност;
- изграждането на лидери, способни да постигнат обвързаност на стратегическите цели на Въоръжените сили с управлението на човешкия потенциал в тях;
- оптимизиране и увеличаване на капацитета на звената за управление на човешките ресурси, което да ги превърне в стратегически елемент на системата за мениджмънт на отбраната и Въоръжените сили;
- усъвършенстване на политиката за заплащане и повишаване на жизнения стандарт на хората в отбраната, за постигане на социален статус, съответстващ на високите отговорности и ограничените им граждански права.

7.1. Подбор, набиране и развитие на кадрите

Състоянието на човешките ресурси, резерва и социалната политика налага съсредоточаване на усилията върху предприемане и прилагане на дългосрочни мерки насочени към:

- преодоляване на съществуващия проблем с незаетите длъжности във формированията;
- усъвършенстване на модела за постъпването на военна служба и кариерното развитие на военнослужещите;
- повишаване на социалния статус, мотивацията и качеството на живот;
- определяне и осигуряване на справедливо възнаграждение на хората в отбраната в съответствие с приноса за постигане на целите.

Приоритетно ще се работи по трайно разрешаване на проблема с големия брой вакантни длъжности във Въоръжените сили. От дългосрочната прогноза за развитие на демографията става ясно, че недостигът на работна ръка в Република България ще се задълбочава. Това ще създава допълнителни предизвикателства пред системата за подбор, набиране и развитие на кадрите.

Въвеждането на нови технологии във Въоръжените сили ще изисква ново проектиране на длъжностите, промяна в съотношението на категориите военнослужещи и изменение на организационно-щатното изграждане на военните формирования.

7.1.1. Подбор и набиране

Големият брой вакантни длъжности, прогнозите за намаляване на кандидатите за военна служба и увеличаване на освободените по пределна възраст, налагат промяна на условията за приемане, преминаване и освобождаване от военна служба, включително и създаване на възможности за ускорено кариерно развитие на перспективните кадри.

За целта:

- в краткосрочен план ще се регламентира провеждането от една комисия на конкурси за набиране на военнослужещи по региони във вида въоръжена сила; ще се облекчат условията за приемане на военна служба на лица, изпълнявали такава;

- в средносрочен план ще се разкрие Единен център за начална военна подготовка в Националния военен университет „Васил Левски“, в който да се провеждат конкурсите за приемане на военна служба и непосредствено обучение на военнослужещите по начална военна подготовка.

7.1.2. Модел за кариерно развитие

В краткосрочен план ще се определят нови показатели на времевите параметри за преминаване на военната служба и договорите за нея. Ще се променят изискванията за обучение на военнослужещите във Военна академия, висшите военни училища и професионалните сержантски/старшински колежи.

В средносрочен план ще се разграничат ясно етапите на кариерно развитие, основаващи се на придобитите образование и квалификация. Ще се създаде и възможност за ускорено кариерно развитие на военнослужещите.

С изпълнение на тези дейности ще се изгради модел за кариерно развитие с ясно очертани етапи от кариерното развитие, обвързан с придобитото образование, последователност в кариерното развитие, регламентирано на базата на придобита допълнителна или повишена квалификация.

За по-успешното функциониране на модела за кариерно развитие ще се въведе Система за управление и усъвършенстване на личните качества, която да може да прави анализ и оценка на възможностите на офицерите, да открива техния потенциал, да ги поощрява да усъвършенстват интелектуалните си възможности, и да ги развива на отговорни длъжности.

Ще се усъвършенстват процедурите за определяне на необходимостта от обучение и изискванията за участие в курсове за придобиване и повишаване на квалификацията, с цел подпомагане на командирите при планирането на индивидуалната подготовка и кариерното развитие на подчинените им военнослужещи и цивилни служители.

Възприема се подход за учене през целия период на военната служба. Целта е хората в отбраната да са адекватни на динамично променящата се среда, развитието на технологиите и военното дело. Ще се създаде „пътна карта“ за индивидуална подготовка, пряко свързана с

моделите на кариерно развитие на офицерите, сержантите и войниците.

За увеличаване нивото на оперативна съвместимост ще се усъвършенства нормативната база и ще се създадат възможности за масово привличане на обучаемите в курсове по английски език.

Централизираното провеждане на конкурси за съответния вид въоръжена сила ще постигне по-добра ефективност при приемане на военна служба.

Най-голяма ефективност при провеждането на конкурси за войнишки длъжности ще се постигне със създаване на Единен център, в който да се провежда началната подготовка на приетите на военна служба.

7.2. Военно образование

Военно-образователната система ще развива непрекъснато своите академични и технологични възможности. Тя ще подготвя висококвалифицирани кадри за Въоръжените сили, Системата за защита на националната сигурност и националното стопанство, съобразно динамиката в средата на сигурност, еволюцията на военното дело и чрез широкото прилагане на информационните технологии. Военните образователни институции ще предоставят активен и ориентиран към опита учебен процес, който ще развива умения за практически и критично мислене в курсантите, слушателите и кадетите.

Военно-образователните институции ще формулират институционален комплекс от качества (портфолио), както и ще задълбочат взаимодействието и синергията помежду си. Целта е по-добро представяне пред потребителите на кадри от Въоръжените сили, други министерства, и на пазара на висше образование в страната и чужбина. Развитието на висшите военни училища до 2032 г. ще се извършва в съответствие с приетите в хода на Стратегическия преглед на отбраната концепции.

Ще се актуализира учебно-плановата документация и ще се разработят нови образователни програми в професионално направление „Военно дело“, които ще бъдат съобразени с развитието на технологиите и военното дело в съответствие със съюзните стандарти.

Ще се работи за интегриране на професионалната подготовка в учебните планове на специалностите „Организация и управление на военни формирования на тактическо ниво“ и „Организация и управление на военни формирования на оперативно ниво“ от професионално направление „Военно дело“.

Срокът за обучение на офицери във Военна академия „Г. С. Раковски“ за придобиване на образователно-квалификационна степен „магистър“ в професионално направление „Военно дело“ по специалността „Организация и управление на военни формирования на оперативно ниво“ в редовна форма ще се намали на една учебна година.

Ще се усъвършенства нормативната уредба, като ще бъде осигурено развитието на академичния състав и по-широки възможности за повишаване на квалификацията, посредством стажове в страната и чужбина, както и промяна на политиката по доходите, с цел стимулиране и задържане на научно-преподавателския състав.

Подготовката на сержантския състав ще се приведе в съответствие с държавните образователни стандарти чрез преминаване на обучението само в Професионален сержантски колеж (ПСК).

Ще се предприемат действия за провеждане на индивидуалната подготовка на войнишкия състав в учебни центрове и в ПСК към висшите военни училища.

Ще се приеме модел за обучение за придобиване на професионална квалификация, който да е насочен към военнослужещи с добра предварителна военна подготовка от

сержантския състав – тези, завършили сержантско училище или ПСК/Професионален старшински колеж, или приравнени в чужбина, с опит от мисии, операции и международни длъжности.

Ще се създаде възможност за разкриване на специалности в средното образование, насочени към военното дело. Ще се разработват съвместни проекти между висшите военни училища и професионалните гимназии.

7.3. Социална политика

Осигуряването на конкурентно на пазара на труда заплащане на хората в отбраната е постоянно усилие, което ще има дългосрочно влияние до 2032 г. и отвъд този хоризонт. Усилията ще са насочени към създаване на условия за повишаване на мотивацията на хората в отбраната, наемането и задържането на служба на достатъчно качествен и подготвен личен състав.

В *краткосрочен план* – ще се преразгледат условията за изплащане на допълнителните възнаграждения; ще се разработи нова политика по осигуряване ползването на имоти от жилищния фонд на Министерството на отбраната, включително и определяне на компенсационни суми, съразмерни на пазарните наемни цени по гарнизони.

В *средносрочен план* – ще се разработи адекватна социална политика, която да подобри социалния статус на военнослужещите; ще се въведе допълнително възнаграждение за служба в икономически развитите райони на страната; ще се въведе модел за определяне на обезщетението при освобождаване от военна служба в зависимост не само от броя на прослужените години, но и от неизпълнената част от договора и произтичащите задължения по Закона за отбраната и Въоръжените сили на Република България.

Важно направление за работа ще бъде търсенето на възможност за въвеждане на трети (професионален) пенсионен стълб за военнослужещите.

До 2032 г. социалната политика ще осигури:

- военнослужещи с висок социален статус, осигурени с необходимия социален пакет, както по време на службата, така и след прекратяването ѝ;
- повишаване на средните месечни възнаграждения в системата на Министерството на отбраната и Въоръжените сили, насочено към преодоляване на изоставането им в сравнение с тези за страната и повишаване на мотивацията на кандидатите за служба и на служителите в отбраната;
- повишаване на мотивацията и задържане на служба на военнослужещите, което ще спомогне за попълване на вакантните длъжности във формированията.

8. Ресурсно осигуряване

8.1. Разходи за отбрана

За постигане на оптимален баланс между необходимите отбранителни способности, изпълнението на мисиите и задачите на Въоръжените сили и разполагаемите ресурси за отбрана е необходимо разходите за отбрана да нарастват постепенно до 2% от БВП до 2024 г. съгласно планираните нива в „Националния план за повишаване на разходите за отбрана до 2% от БВП на Република България до 2024 г.“ От критична важност за планирането на отбранителните способности е предсказуемостта, прозрачност и стабилно финансиране на Въоръжените сили на Република България до 2032 г. Ефективно и ефикасно изразходване на средствата ще се постигне при съотношение между разходите за личен състав, издръжка и капиталови разходи спрямо общите разходи на Министерството на отбраната на ниво 60:20:20. Предвижда се 20% от прогнозните разходи за отбрана да бъдат

планирани за придобиване на ново въоръжение и техника до 2024 г.

За периода 2025-2032 г. прогнозните разходи за отбрана следва да се поддържат на ниво не по-малко от 2% от БВП, в зависимост от нарастването на икономическите възможности на страната. Съотношението между разходите за личен състав, издръжка и капиталовите разходи спрямо общите разходи на Министерството на отбраната следва да се поддържа на ниво 60:20:20, като поне 20% от разходите за отбрана се предвижда да бъдат планирани за придобиване на ново въоръжение и техника.

Разходите на отбранителни ресурси за изграждане и поддържане на отбранителни способности на Въоръжените сили и за осигуряване на нивото на амбиция е необходимо да са в рамките на разполагаемите прогнозни финансови ресурси за периода 2021-2032 г. При спазване на прогнозната финансова рамка на Министерството на отбраната до 2032 г. следва приоритетно да се осигуряват отбранителните способности от Списъка на приоритетните за изграждане способности до 2032 г., с акцент върху декларираните сили и изпълнението на приетите Цели за способности за НАТО.

В разходите за личен състав трябва да се осигуряват необходимите средства за попълване на вакантните длъжности във Въоръжените сили с приоритет окомплектоване с личен състав на декларираните военни формирования за НАТО и ЕС. Разходите за личен състав следва да осигурят и постепенно нарастване на заплащането на труда на хората в отбраната в отговор на повишената конкуренция на пазара на труда, съобразно държавната политика за нарастване на доходите за достигане на европейските нива.

С планираните средства за капиталови разходи в дългосрочен период ще се създадат условия за стартиране на приоритетните инвестиционни проекти за превъоръжаване/модернизация на Въоръжените сили, които са обвързани с постигането на приоритетните способности на Въоръжените сили. Планирането на инвестиционните проекти задължително трябва да включва пълния жизнен цикъл на отбранителните продукти – придобиване, използване и поддръжка, снемане от въоръжение и съответно осигуряване на необходимите финансови ресурси.

Средствата по бюджета на Министерството на отбраната следва да се предоставят в рамките на разходните тавани на Министерството на отбраната за съответната бюджетна година. В централния бюджет на страната трябва да се предвиждат само средства за реализиране на основните инвестиционни проекти за превъоръжаване/модернизация на Въоръжените сили, одобрени от Народното събрание, като редът за тяхното осигуряване ще бъде уточнен в постановлението за изпълнение на държавния бюджет за бюджетната година. За всички нови или допълнителни задачи, поставени за изпълнение от Министерството на отбраната, включително и за освобождаване на радиочестотен спектър за граждански цели, следва ежегодно да се осигуряват допълнителни средства над определения разходен таван на Министерството на отбраната.

Поради измененията в макроикономическите показатели на страната, причинени от мерките срещу пандемията и запазване на прогнозна финансова рамка на Министерството на отбраната, съгласно цитирания по-горе процент на разходите за отбрана от прогнозните стойности на БВП, ще настъпят изменения в бюджета на Министерството на отбраната. Намалените прогнозни стойности на БВП за периода до 2032 г. по данни от Министерството на финансите от края на 2020 г. не могат да осигурят минимално необходимите разходи за отбрана, с които да бъде гарантирано нивото на амбиция, включително изпълнението на ангажиментите на Република България към НАТО и ЕС.

За да се компенсира този недостиг, е необходимо разходите за отбрана да се придържат стриктно към нивата, определени в Националния план за повишаване на

разходите за отбрана до 2% от БВП на Република България до 2024 г. След 2024 г. разходите за отбрана следва да се поддържат на ниво не по-ниско от 2% от БВП до 2032 г., а ако икономическото състояние позволява – и по-високо, за да се преодолее дефицитът, причинен от спада в абсолютната стойност на БВП в следствие на мерките срещу пандемията от COVID-19.

Намаляването на разходите за отбрана под тези прагове ще има съществено негативно въздействие върху способностите, структурите, окомплектоването с личен състав, текущата издръжка и подготовката на военните формирования, планираното съотношение между направленията на разходите, стартирането и обхвата на инвестиционните проекти, а като резултат и върху способностите на Въоръжените сили да изпълняват определените роли, мисии, задачи и ниво на политическа амбиция за тяхното използване.

Изграждането на адекватни на рисковете за сигурността отбранителни способности е невъзможно без осигуряването на адекватни разходи за отбрана. Повишаването на разходите за отбрана до 2% от БВП до 2024 г. и надхвърлянето на тази стойност при благоприятно развитие на икономиката не е самоцелно. То е съобразено с икономическите последици от мерките срещу пандемията, но отчита и влошената среда на сигурност и глобалната тенденция за значително нарастване на разходите за отбрана. Повишените разходи за отбрана имат съществена добавена стойност към мерките за излизане от рецесията с разкриването на нови работни места, стимулиране на производството, услугите и развитието на българската отбранителна индустриална база чрез трансфер на нови високи технологии.

Необходимо е да се отчита, че в хода на Стратегическия преглед на отбраната е заложено изпълнението на Националния план за повишаване на разходите за отбрана на 2% от брутният вътрешен продукт на Република България до 2024 г., без да се включват разходите за пенсии, за военните съдилища и военните прокуратури и за издръжка на постоянната делегация на Република България в НАТО, както и вноската на Република България към гражданския бюджет на Алианса. Тези допълнителни разходи формално ще се включват към разходите за отбрана само при планиране и отчитане на разходите за отбрана пред НАТО.

Планирането и управлението на ресурсите за отбрана в Министерството на отбраната и Въоръжените сили се предвижда да продължи да се осъществява на програмен принцип. Прилагането в практиката на програмния подход осигурява дългосрочно обвързване на ресурсите за отбрана с необходимите способности, позволява ефективно разпределение на ресурсите за изпълнение на приоритетните цели, способности и програми, създава условия за прозрачност при управление на ресурсите и граждански контрол при изразходването на бюджета за отбрана. Тази система е съвместима с принципите на планиране в НАТО и осигурява база за отчет и оценка на програмите и бюджета от Народното събрание, обществеността и съюзниците.

8.2. Източници за финансиране

Основен източник за финансиране изграждането на отбранителните способности на Въоръжените сили остава **бюджетът за отбрана**, както и предвидените разходи за отбрана в централния бюджет.

Предвижда се чрез промени в нормативната уредба средствата по бюджета да се предоставят в рамките на разходните тавани на Министерството на отбраната. В централния бюджет на страната трябва да се предвиждат само средства за реализиране на основните инвестиционни проекти за превъоръжаване/модернизация, одобрени от Народното събрание, като реда за тяхното осигуряване се уточни в постановлението за изпълнение на бюджета.

Процесът на изграждане на отбранителните способности не може да се побере в рамките на една бюджетна година или в средносрочен период. Той има дългосрочен характер и задължително условие за реализация на проектите и ефективно изразходване на ресурсите е да има гаранция за получаване на финансовите ресурси в предварително определения размер.

Осъществяването на проектите за модернизация, одобрени от Народното събрание, ще се извършва със средства от централния бюджет, предвидени за Министерството на отбраната.

Като **външни източници** се определят:

- Програмата на НАТО за инвестиции в сигурността (NATO Security Investment Programme - NSIP), която се използва за придобиване на способности, които са извън рамките на националните ресурси на отделните страни-членки и са част от колективната отбрана;

- двустранни механизми за финансиране с участие на САЩ. За изграждане на отбранителни способности ще се използват програми на правителството на САЩ за подпомагане в областта на сигурността. По Програмата за чуждестранно военно финансиране се реализират договори за придобиване на стоки и услуги, свързани с отбраната, в подкрепа на целите по способности, поети от Република България;

- Европейски програми. За да се повиши ръста на постъпващите финансови средства от програмите за финансиране на Структурните фондове на ЕС за времевата рамка 2021-2032 г., Министерството на отбраната ще продължи развитието на изградения до момента потенциал.

Конкретните стойности на финансовите параметри в източниците за финансиране ще бъдат обосновано посочени в Плана за развитие на Въоръжените сили до 2026 г., който ще се одобри от Министерския съвет.

9. Насоки за работа с поглед към хоризонта

Отбраната е основна държавна дейност и се планира, подготвя и осъществява в рамките на колективната отбрана на НАТО и Общата политика за сигурност и отбрана на ЕС, с ефективно използване на националните отбранителни способности, включващи военния и гражданските инструменти на държавата. В този контекст, Програма 2032, като основен програмен документ на отбранителната политика, задава стратегическите параметри за изграждането и поддържането на адекватни на рисковете и заплахите отбранителни способности на българските Въоръжените сили в дългосрочен хоризонт. Постигането на заложените в Програмата цели в перспектива зависи от приемствеността в приоритетите на отбранителната политика на българските правителства до края на програмния период, наред с поддържането на висока степен на обществена подкрепа за осигуряване на достатъчно ресурси за отбраната.

За успешното постигане на поставените цели могат да бъдат набелязани следните приоритетни насоки за работа в средносрочен план – до 2026 г., в дългосрочен план – до 2032 г. и отвъд този хоризонт:

- Разработване на План за развитие на Въоръжените сили на Република България до 2026 г. и на последващ такъв за периода от 2027 до 2032 г.
- Разработване, одобряване, ресурсно осигуряване и последователно изпълнение на „Инвестиционен план-програма до 2032 г.“;
- Недопускане здравната криза от пандемията с COVID-19, с нейните последици върху

икономиката и финансите, да се трансформира в криза на сигурността и отбраната, поради пренасочване на средствата за критично необходимите превъоръжаване/модернизация на Въоръжените сили към други сектори;

- Активно участие на Министерството на отбраната в процеса на изграждането на устойчивост на държавата при кризи при засилена междуведомствена координация и в рамките на всеобхватния подход към сигурността;

- Инициране на законодателни промени, които да осигурят изпълнението на целите и приоритетите от Програма 2032 и съответните структурно-функционални и организационни промени, заложи в Плана за развитие на Въоръжените сили;

- Категорично и неотклонно продължаване на изпълнението на основните инвестиционни проекти на Въоръжените сили. Възможно е, с оглед на конкретната финансово-икономическа ситуация, да се променят и предоговорят графика за разсрочено плащане, но не трябва да се допуска прекратяването на проектите;

- Постигане на траен национален консенсус и получаване на дългосрочна политическа подкрепа за поддържане на достатъчни нива на разходите за отбрана, които да позволят реализация на заложените в Програма 2032 параметри.

- Изпълнение на Ангажимента за инвестиции в отбраната, приет на срещата на върха на НАТО в Уелс през 2014 г., като разходите за отбрана достигнат 2% от БВП, съгласно разчетите на „Националния план за повишаване на разходите за отбрана на 2 % от БВП на Република България до 2024 г.“, като поне 20% от тях са за придобиване на ново въоръжение и техника. За да се изпълнят параметрите на Програма 2032, след 2024 г. разходите за отбрана следва да се поддържат на ниво не по-ниско от 2% от БВП до 2032 г., а ако икономическото състояние позволява – и по-високо, за да се преодолее дефицитът, причинен от спада в абсолютната стойност на БВП в следствие на мерките срещу пандемията;

- Поддържане на категорична политическа воля за продължаване на мерките за преодоляване на проблема с големия брой вакантни длъжности във Въоръжените сили и повишаване на мотивацията за постъпване и задържане на професионална военна служба, чрез ежегодно нарастване на заплатите на военнослужещите средно с до 10% в периода до 2032 г., както и за въвеждането на нови, ефективни и работещи принципи и подходи в управлението на човешките ресурси в отбраната;

- Предприемане на категорични, ресурсно осигурени, последователни и целенасочени действия за преодоляване на изоставането на страната и за пълно изпълнение на поетите национални ангажменти по Пакета „Цели за способностите“ на НАТО, с насочване на усилията и ресурсите към приоритетните Цели;

- Целенасочена работа за изпълнението на ангажиментите по изграждане на възпиращия и отбранителен потенциал на Алианса, съгласно взетите решения от срещите на върха в Уелс, Варшава и Брюксел;

- По-активно участие в изграждането на адаптираното Предно присъствие на НАТО в Черноморския регион, в Инициативата за готовност на НАТО и в мисиите и операциите на НАТО и ЕС;

- Развитие на стратегическото партньорство със САЩ и реализация на приоритетите в Пътната карта за сътрудничество в областта на отбраната, в интерес на ускоряване на процеса на модернизация на българските Въоръжени сили.

- Участие в съюзни военни формирования на територията на други държави от НАТО, както и изграждане на такива формирования на българска територия;

- Развитие на способности за поддръжка на съюзни сили и средства като страна домакин;

- Реализация на съвместни проекти за изграждане и поддръжка на отбранителни

способности със съюзни държави в рамките на НАТО и ЕС;

- Максимално използване на потенциала на агенциите на НАТО и ЕС при изграждането на отбранителните способности на Въоръжените сили;
- Принос към Общата политика за сигурност и отбрана на ЕС, без допускане на дублиране на усилия и ресурси между НАТО и ЕС;
- Продължаване на активното участие в проекти за изграждане на способности по линия на Постоянното структурирано сътрудничество на ЕС.

Към 2032 г. Въоръжените сили ще разполагат с основните приоритетни отбранителни способности и ще са в състояние да покрият голяма част от минималните военни изисквания за изпълнение на задачите по трите мисии. Необходимо е обаче, развитието на модерни, адаптивни и адекватни на рисковете и заплахите отбранителни способности да продължи и след 2032 г. Липсата на планомерни, последователни и целенасочени инвестиции за превъоръжаване/модернизация на Въоръжените сили в последните 30 години доведе до значителен дефицит в отбранителните способности. За преодоляването на този дефицит ще са необходими значително повече време и финансови ресурси, от определените в Програма 2032. Поради това, изграждането и развитието на немалка част от необходимите способности на Въоръжените сили ще продължи и след 2032 г. Крайният успех зависи от широката обществена подкрепа и трайния политически консенсус по заложените в тази Програма дългосрочни цели и приоритети, както и от последователността в отбранителната политика на българските правителства до хоризонта през 2032 г. и отвъд него.

* * *